

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Миколаївський національний аграрний університет
Освітня програма	39643 Менеджмент
Рівень вищої освіти	Молодший бакалавр
Спеціальність	073 Менеджмент

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Миколаївський національний аграрний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	39643
Назва ОП	Менеджмент
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Молодший бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Чернишов Олександр Юрійович, Лисичина Світлана Василівна, Кустріч Лілія Олександрівна (керівник)
Залучений представник роботодавців	Не залучався
Дати візиту до ЗВО	14.02.2022 р. – 16.02.2022 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://www.mnau.edu.ua/files/faculty/men/opp/073-men-mol-bak/vidomosti.pdf
Програма візиту експертної групи	https://www.mnau.edu.ua/files/faculty/men/opp/073-men-mol-bak/programa.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Дана ОП є актуальною в контексті задоволення потреб Миколаївського регіону та національної економіки в цілому у високопрофесійних фахівцях підприємств, зокрема, аграрної сфери. Цілі ОП в загальному корелюються із місією та загальною стратегією розвитку ЗВО. Програмні результати навчання відповідають вимогам 5 рівня НРК. ОП враховує інтереси усіх груп зацікавлених сторін (стейкхолдерів). За структурою та змістом програма загалом є цілісною і дозволяє учасникам освітнього процесу отримати необхідні загальні та фахові компетентності, а також досягти визначених програмних результатів навчання. МНАУ має відповідну матеріально-технічну базу, що забезпечує достатні умови для здійснення освітньої діяльності та сприятливого освітнього середовища. ЗВО продемонстрував відповідність якісному рівню організації таких освітніх процесів: формування доступу до ОП; організація навчання і викладання за ОП; контроль знань, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність; забезпечення ОП людськими ресурсами; розробка і впровадження системи внутрішнього забезпечення якості ОП; створення прозорих та публічних процедур для якісного функціонування програми. Таким чином ОП «Менеджмент» на сьогоднішній день має загальну відповідність критеріям оцінювання якості освітніх програм, що дозволяє підтвердити можливість забезпечення повноцінної освітньої підготовки здобувачів вищої освіти за початковим рівнем (коротким циклом) вищої освіти. Крім того, консультаційне оцінювання ОП засвідчило існування певних резервів для удосконалення як самої програми, так і процесу її реалізації. Врахування рекомендацій експертної групи дозволить покращити можливості та перспективи успішного функціонування даної освітньої програми у майбутньому.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Урахування на ОП інтересів та позицій різних стейкхолдерів, вимог ринку праці, регіонального та галузевого контексту. Реальна, а не формальна різнопланова співпраця з підприємствами, установами, організаціями регіону, яка дає можливість сформувати здобувачам компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності, а роботодавцям отримати на виході високопрофесійного фахівця з менеджменту, зокрема, в аграрній сфері. Зрозумілість правил прийому на навчання за ОП з врахуванням її особливості, висвітлення інформації на сайті ЗВО. Відповідність ОП предметній області спеціальності. Забезпечення формування у здобувачів певних soft skills кожною дисципліною ОП. Поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання, відповідність форм та методів навчання вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Належний рівень поінформованості та залученості здобувачів вищої освіти до освітнього процесу через використання системи дистанційного навчання Moodle, електронного репозитарію. Залучення до проведення занять на ОП представників державних органів, громадських організацій, науковців, підприємців та фахівців виробництв, науковців закордонних ЗВО. Проведення ЗВО активної політики щодо популяризації академічної доброчесності, створена Група сприяння академічній доброчесності. Наявна відповідність академічній кваліфікації викладачів, які беруть участь у реалізації ОП, щодо фаховості викладання навчальних дисциплін. Стимулювання ЗВО професійного розвитку та розвитку викладацької майстерності академічного персоналу, підтримка їх міжнародної академічної мобільності. Прозорість процедури конкурсного добору НПП в ЗВО. Позитивним є створення Навчально-науково-практичного центру та Науково-творчого товариства молодих науковців. Забезпечення необхідних достойних умов для здійснення освітньої діяльності та сприятливого освітнього середовища. Наявна функціональна система забезпечення якості освітньої програми, створена Рада з якості. Вільний доступ до інфраструктури та достатня прозорість й публічність інформаційних матеріалів, що гарантують якість освітнього процесу.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Відобразити в цілях, меті ОП її унікальність (аграрна сфера); на підставі договірних взаємовідносин, партнерських зв'язків розширити коло рецензентів ОП для всебічного врахування позицій роботодавців; ввести роботодавців до робочої групи ОП; сприяти активізації участі студентського активу в покращенні якості освітнього процесу за ОП саме в навчальному плані; продовжувати аналізувати кращі практики аналогічних вітчизняних та іноземних ОП, що може бути здійснено під час академічної мобільності, підвищення кваліфікацій та стажувань НПП; удосконалити структурно-логічну схему вивчення компонент ОП, відобразивши логічну взаємопов'язаність дисциплін для кращої візуалізації користувачами; переглянути матриці ОП на предмет забезпечення формування компетентностей, досягнення ПРН, пов'язаних зі здійсненням управлінської діяльності в підприємствах аграрної сфери (фокус ОП), скорелювати їх між собою; уточнити в нормативних документах часові межі моніторингу, перегляду ОП; для соціальної адаптації здобувачів 1 року навчання вдосконалити процедуру вибору дисциплін через зміщення вибіркового компонентів, наприклад, на 2 навчальний семестр, для розширення можливостей студентів при формуванні ІОТ рекомендовано здійснювати вибір дисциплін інших кафедр ЗВО, із загальноуніверситетського каталогу, що дасть можливість паралельно вивчати декілька ВК в одній групі, дозволить формувати загальні групи для вивчення ВК з різних ОП, для покращення організації процедури вибору дисциплін застосовувати АСУ; привести у відповідність до нормативних документів навчально-методичне забезпечення практичної підготовки, розробивши наскрізну програму практики; запровадити на рівні ЗВО анкетування здобувачів щодо оцінки якості викладання освітніх компонент (ОК) і задоволеності ними, анкети здобувачів, НПП, роботодавців доповнити полями з відкритою відповіддю для конкретизації та аргументації пропозицій; наповнити методичні рекомендації до підсумкової атестації завданнями і розмістити на платформі Moodle; для розширення здобувачами професійного

кругозору, поглиблення розуміння проблем і завдань галузі управління доцільно започаткувати наукову конференцію безпосередньо на факультеті менеджменту; оновити робочі програми навчальних дисциплін через актуалізацію літературних джерел, в тому числі іншомовних; впровадити викладання окремих тем в ОК англійською мовою, або англійською ОК; активізувати здобувачів до неформальної освіти, різних видів наукової роботи, забезпечити можливість реалізації їх права на академічну мобільність, зокрема, міжнародну; удосконалити систему матеріального стимулювання НПП залежно від об'єктивної оцінки ефективності їх діяльності за результатами уніфікованого звіту; забезпечити підвищення кваліфікацій, проходження стажувань НПП кафедр безпосередньо за ОК, які вони викладають на ОП; посилити публікаційну активність НПП у наукових журналах, індексованих у наукометричних базах даних Scopus, WoS, активізувати їх участь у програмах міжнародної академічної мобільності.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Цілі ОП полягають у підготовці фахівців, які здатні ідентифікувати та вирішувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері управління організаціями на засадах оволодіння системою компетентностей. Цілі ОП віддзеркалюються в Стратегії розвитку Миколаївського національного аграрного університету (МНАУ) на період 2016-2023 р. і відповідають суспільній місії ЗВО (<https://bit.ly/3LDOW11>), про що зауважив на зустрічі з менеджментом ЗВО перший проректор Бабенко Д. В. Фокус ОП спрямований на загальну освіту у сфері управління та адміністрування з орієнтацією на тенденції розвитку аграрної сфери. Унікальність ОП, що полягає у її спрямованості на аграрний сектор (СК 10, ПРН 15), підкріплюється включенням в освітній процес ОК «Економіка аграрних підприємств», ОК «Організація виробництва». Цілі, мета ОП мають загальноуправлінське спрямування, в них не відображено унікальність ОП, що виражається у її спрямованості на аграрне виробництво.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Про усвідомлення менеджментом ЗВО, робочою групою необхідності врахування позицій та потреб стейкгоल्дерів у визначенні цілей, ПРН ОП свідчить Положення про розроблення, затвердження, моніторинг та перегляд ОП у МНАУ, в яке періодично вносяться зміни й доповнення (<https://bit.ly/3oTvQRb>), але воно не містить чітких календарних меж розробки, затвердження, моніторингу, перегляду ОП, Положення про співпрацю із роботодавцями (зовнішніми стейкхолдерами) у МНАУ (<https://bit.ly/33q7R4F>), витяг з протоколу №5 засідання кафедри менеджменту та маркетингу від 24.12.2020 р., наданий ЕГ на запит. Інтерв'ювання стейкгоल्дерів свідчить про врахування їх пропозицій при розробці, перегляді ОП через проведення безпосередніх зустрічей з роботодавцями, письмове опитування здобувачів в кінці кожного навчального року Центром соціологічних досліджень (<https://bit.ly/3JuhIG7>), про що зазначив його представник, та он-лайн анкетування, результати якого оприлюднені на сайті МНАУ (<https://bit.ly/3WpvrjR>). Так, студентка Зозуля О. запропонувала перенести вивчення ОК «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» з 2 семестру на 4, обґрунтовуючи, що після 4 семестру передбачена виробнича практика з менеджменту. Зацікавленість в забезпеченні якості ОП підтвердили роботодавці Купчишина О.А., Скорбіліна І.Б., Логвінов М.Ю. (при перегляді ОП 2020 р. виступив з пропозицією введення ОК «Теорія організації», зміни назви ОК «Економічний аналіз» на «Економічний аналіз та прийняття управлінських рішень»), Торопенко Н.І., Дробітько О.М. (зазначили про доцільність вивчення ОК «Економіка аграрних підприємств», введення ВК «Основи підприємницької діяльності»), але в рецензіях на ОП 2020 р. висловлена думка про її логічність і відповідність фаху (<https://bit.ly/3BtwGu>). Аналіз змісту рецензій зовнішніх стейкгоल्дерів на ОП (<https://bit.ly/3BtwGu>, <https://bit.ly/3HOLnJD>) свідчить, що вони є позитивними, але не містять рекомендацій, пропозицій щодо покращення ОП. ЕГ зауважує, що залучення постійно одних і тих самих рецензентів ОП дозволить лише частково врахувати позиції роботодавців. Останніх варто залучати до процесу моніторингу та оцінки якості ОП через включення до складу робочої групи. На ОП отримані відгуки академічної спільноти в особі професора кафедри менеджменту ПДАУ Зось-Кіора М.В., професора, завідувача кафедрою менеджменту ОДАУ Запші Г.М. (<https://bit.ly/3gUScoc>), які висловили свою позицію на зустрічі з ЕГ. НПП МНАУ має змогу висловити свої думки стосовно ОП та якості освітнього процесу під час участі у заходах різного формату та рівня, а також за допомогою онлайн анкетування (<https://bit.ly/36nS1a5>). Проте від цієї групи стейкгоल्дерів пропозиції надійшли лише з боку членів робочої групи Котикової О.І., Олійник Т.Г., Ключан І.В. Студентське самоврядування, крім участі у

вдосконаленні освітнього середовища, мало б проявляти більшу активність щодо покращення якості ОП саме в навчальному плані. ЕГ пересвідчилася, що залучення стейкхолдерів мало реальний, а не формальний характер.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі ОП, визначені з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності та ринку праці, при формулюванні ПРН ОП було враховано галузеве спрямування (аграрний сектор). Це підтверджується як рецензіями роботодавців (<https://bit.ly/3BtwGu>, <https://bit.ly/3HOlnJD>), так і за результатами зустрічі з ними. Співпраця випускової кафедри менеджменту та маркетингу з підприємствами регіону в якості проведення практичних занять, проходження здобувачами вищої освіти виробничої практики для здобуття необхідних умінь та навичок, що передбачені в ОП, підтверджена договорами про спільну діяльність (<https://bit.ly/3gO5PhN>) та за результатами зустрічей з гарантом, НПП, здобувачами. Про врахування особливостей ринку праці Миколаївського регіону свідчить використання при розробці ОП Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік (<https://bit.ly/3uWbwmk>), Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року (<https://bit.ly/3sFicxw>), та меморандумів про співпрацю з територіальними громадами (<https://bit.ly/3gO5PhN>). Участь НПП у регіональних та галузевих науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах, круглих столах також дає змогу урахування тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту при визначенні цілей та ПРН ОП. Студенти мають можливість продовжувати навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Гарант ОП підтвердила інформацію з Відомостей про самооцінювання про те, що при формулюванні цілей та визначенні ПРН членами робочої групи було досліджено практику реалізації даної програми, зокрема, УНУС, УДПУ ім. Павла Тичини, ЧНУ ім. Б. Хмельницького, ТНЕУ, ЛНУВМБТ ім. С.З. Гжицького, ДУ «Житомирська політехніка», Weihenstephan-Triesdorf University of Applied Sciences (Німеччина), Czech University of Life Sciences Prague (Чеська Республіка), University of science and technology (Республіка Польща), Карагандинського державного університету імені академіка Є.А. Букетова (Республіка Казахстан), Державного аграрного університету Молдови (Республіка Молдова). За словами гаранта при аналізі програм вітчизняних та зарубіжних ЗВО було обрано оптимальний комплекс освітніх компонент ОП та здійснено формування структури спеціальних (фахових) компетентностей та ПРН, але це не знайшло відображення у протоколах засідання робочої групи ОП чи засідання групи забезпечення за спеціальністю «Менеджмент» чи протоколах кафедри менеджменту та маркетингу. Таким чином, цілі ОП та ПРН в цілому визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту. Доцільно продовжувати вивчати досвід аналогічних вітчизняних та іноземних ОП, що може бути здійснено під час академічної мобільності, підвищення кваліфікацій та стажувань НПП і дасть змогу реальної скоординованості з міжнародними й вітчизняними фаховими аналогами не тільки навчальних планів підготовки, а й програм з дисциплін.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

За відсутності стандарту вищої освіти для початкового рівня спеціальності «Менеджмент» ОП розроблена на основі вимог до 5 рівня Національної рамки кваліфікацій, за редакцією, що затверджена постановою КМ України від 25.06.2020 р. № 519, та вимог до короткого циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти. Програмні результати навчання відповідають дескрипторам 5 рівня, що детально описано у Відомостях про самооцінювання освітньої програми. Так, ПРН 1, ПРН 4, ПРН 9 відповідають дескрипторам НРК у контексті спеціалізованих емпіричних та теоретичних знань; ПРН2, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 11 – у контексті практичних умінь/навичок, необхідних для розв'язання задач у сфері професійної управлінської діяльності; ПРН 3, ПРН 7, ПРН 12 – у контексті здійснення комунікацій, дескриптору «Автономія та відповідальність» відповідають ПРН 13-15 – у контексті планування, аналізу, контролю та оцінювання власної роботи та роботи інших.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Врахування при вдосконаленні ОП тенденцій розвитку спеціальності, галузі «Управління та адміністрування», а також вимог ринку праці та регіонального контексту. Керівники та представники підприємств регіону долучені до процедур проведення аналізу реалізації ОП. Наявне анкетування здобувачів вищої освіти, академічної спільноти, роботодавців.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Слабкі сторони: цілі, мета ОП мають загальноуправлінське спрямування; залучення до рецензування ОП і в 2020 р., і в 2021 р. одних і тих самих роботодавців; відсутність чітких календарних меж розробки, затвердження, моніторингу та перегляду ОП; слабка активність студентського самоврядування в покращенні якості ОП; елементи врахування досвіду інших ЗВО не знайшли документального підтвердження. Рекомендації: відобразити в цілях, меті ОП її унікальність, що виражається у спрямованості на аграрне виробництво; враховуючи договірні взаємовідносини та партнерські зв'язки урізноманітнити склад залучених до рецензування ОП з метою всебічного врахування позицій роботодавців; включити роботодавців до складу робочої (проектної) групи; уточнити в нормативних документах часові межі моніторингу та перегляду ОП; сприяти активізації залучення студентського самоврядування до покращення якості освітнього процесу за ОП; доцільно продовжувати аналізувати кращі практики аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм шляхом підвищення міжнародної академічної мобільності НПП та студентів за даною ОП.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Освітня програма «Менеджмент» в повній мірі узгоджена з підкритерієм 1.4 та певною мірою узгоджена за підкритеріями 1.1, 1.2, 1.3. Застосування цілісного підходу в оцінюванні виявлених фактів та їх контексту дозволило встановити, що освітня діяльність за ОП «Менеджмент» загалом відповідає Критерію 1 з недоліками, що не перешкоджають досягненню заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти для початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» відсутній. Дана ОП, яка реалізується в МНАУ з 2020 р. (<https://bit.ly/3sHWmhO>), відповідає ст. 5 Закону України «Про вищу освіту». Загальний обсяг ОП складає 120 кредитів ЄКТС, з них вибіркова складова становить 32 кредити ЄКТС (26,7 % від загального обсягу ОП) (<https://bit.ly/3Ju5v37>), тобто відповідає п. 15 частини першої ст. 62 Закону України «Про вищу освіту». На сайті МНАУ представлений проект ОП 2022 р. для внесення пропозицій та публічного обговорення (<https://bit.ly/3Jofk3E>).

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ОП в цілому є структурованою та збалансованою в контексті загального часу навчання (за семестрами/роками навчання). Структурно-логічна схема вивчення компонент ОП представлена в програмі у вигляді таблиці за семестрами та рисунка за роками навчання і відображає порядок вивчення дисциплін, але є незрозумілим, які саме освітні компоненти є передумовою вивчення інших компонент. Освітні компоненти складають певну систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання, які забезпечуються за рахунок обов'язкових компонентів ОП, що наочно представлено у матриці відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми (табл. 3) та матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми (табл. 4). На підставі аналізу ЕГ встановлено, що табл. 2, табл. 4 неповною мірою корелюють з табл. 3, зокрема, стосовно ОК8 «Іноземна мова», ОК9 «Макро- та мікроекономіка», ОК20 «Основи маркетингу», адже для них заявлено набуття ЗК (ЗК 6 – «Іноземна мова») та СК (СК1, СК2 – «Макро- та мікроекономіка», СК1, СК3 – «Основи маркетингу»), що не відображено в матриці відповідності визначених ОП ПРН та компетентностей. Аналіз силабусів обов'язкових компонент показав часткову невідповідність зазначених в їх переліку компетентностей табл. 3, зокрема, відсутність в силабусі ОК2 «Правознавство» ЗК10, в силабусі ОК8 «Іноземна мова» ОП 2020 р. суть ПРН12 не відповідає його нумерації, проте в ОП 2021 р. вже спостерігається повна відповідність. Також співставлення навчального плану 2021 р. та силабусів ОК дозволило виявити факт невідповідності годин та кредитів для ОК10 «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» та ОК19 «Організація діяльності менеджера».

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Аналіз ОП, навчального плану, силабусів, робочих програм свідчить, що зміст ОП «Менеджмент» для початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти МНАУ дозволяє здобувачеві вищої освіти набути загальних і спеціальних (фахових) компетентностей та досягти ПРН, відповідає предметній області спеціальності 073 «Менеджмент». Особливості аграрного бізнесу, на який робиться основний акцент ОП, знайшли відображення у ПРН 15, що передбачені у таких освітніх компонентах, як ОК14 «Економіка аграрних підприємств», ОК15 «Статистика», ОК16 «Організація виробництва», ОК18 «Економічний аналіз та прийняття управлінських рішень», ОК20 «Основи маркетингу», ОК23 «Атестаційний екзамен». На підставі аналізу матриць ОП ЕГ встановлено, що під час проходження виробничої практики з менеджменту, а також вивчення ОК13 «Основи менеджменту», що передбачає написання курсових робіт, в темах яких згідно з Відомостями про самооцінювання та за словами викладача даної дисципліни враховується предметна область спеціальності «Менеджмент» та специфіка аграрного сектору, не формується компетентність (СК10) та не досягається програмний результат (ПРН15), пов'язані зі здійсненням управлінської діяльності саме в підприємствах аграрної сфери, на що фокусується ОП.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Згідно з ОП, навчальним планом індивідуальна освітня траєкторія (ІОТ) формується через самостійний вибір дисциплін в обсязі 32 кредити (26,7%), що передбачено законодавством. Вибір дисциплін ОП регламентується Положенням про порядок реалізації права на вибір навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти у МНАУ (Положення) (<https://bit.ly/3JxIEEY>). Зустріч ЕГ зі здобувачами підтвердила їх обізнаність з процедурою вибору дисциплін. Про порядок такого вибору здобувачі інформуються кожного семестру на презентації вибіркових компонент (ВК), що проводиться за підтримки деканату факультету менеджменту (<https://bit.ly/3JNyLmP>), курсових зборах, кураторських годинах, під час особистого спілкування із НПП кафедр. За словами гаранта, здобувачів, НПП презентація та індивідуальні консультації щодо ВК осіннього семестру 1 року навчання відбуваються у 1 тиждень вересня, 2 семестру – у жовтні-грудні, щодо наступного навчального року – у квітні-червні. Для соціальної адаптації здобувачів-першокурсників у ЗВО ЕГ рекомендує змістити ВК, наприклад, на другий навчальний семестр. Додатково з переліком та описом ВК для ОП здобувачі можуть ознайомитися на сторінках сайту ЗВО (<https://bit.ly/3WwpvjR>). Свій вибір вони підкріплюють заявою, копії яких (вибірково) було надано ЕГ для ознайомлення. Вибір здобувачами дисциплін документується розпорядженням по факультету менеджменту (копії надані ЕГ за запитом), затверджується на засіданні вченої ради факультету. Індивідуальні плани здобувачів (були надані на запит ЕГ) відповідають затвердженій формі, містять ВК із запропонованого переліку. З урахуванням зазначеного в п. 3.9 Положення «оптимальна чисельність здобувачів вищої освіти початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти у групі повинна становити 20-25 осіб (з урахуванням контингенту здобувачів вищої освіти)» контингент студентів за даною ОП не дає можливості паралельно вивчати декілька ВК в одній групі. Для розширення можливостей студентів при формуванні ІОТ рекомендовано здійснювати вибір дисциплін інших кафедр ЗВО, що дозволяє формувати загальні групи для вивчення ВК з різних ОП. Так в п. 3.5 Положення зазначено, що здобувачам вищої освіти може бути запропоновано вибіркові освітні компоненти за ОП, а також із загальноуніверситетського каталогу, який на період експертизи за словами гаранта знаходився у стадії формування. Для покращення організації процедури вибору дисциплін доцільним є застосування АСУ. Формування ІОТ здобувачів за даною ОП також здійснюється через вибір теми курсової роботи; індивідуальних завдань з дисциплін; бази проходження виробничої практики; напрямів науково-творчого пошуку. Формування ІОТ в ЗВО передбачено шляхом участі у програмах академічної мобільності та неформальної освіти, що прописано в Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність у МНАУ (<https://bit.ly/3LDcgCM>) Положенні про порядок перерахування результатів навчання у МНАУ (<https://bit.ly/3gP5efT>). Проте на даній ОП випадків застосування цих норм не зафіксовано.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

ОП, навчальний план передбачають два види практики: ОК21 «Навчальна практика з інформаційних систем та технологій» (4 кредити ЄКТС), ОК22 «Виробнича практика з менеджменту» (4 кредити ЄКТС). Проведення практичної підготовки регламентується Положенням про проведення практик студентів у МНАУ (Положення) (<https://bit.ly/3JxumV8>). Інформацію про практичну підготовку здобувачі можуть отримати з силабусів (<https://bit.ly/3WwpvjR>), робочих програм та методичних рекомендацій з проходження практик, з якими ЕГ мала можливість познайомитися через систему дистанційного навчання Moodle. В результаті аналізу ЕГ Положення (п. 2.5) встановлено, що основним навчально-методичним документом, що регламентує мету, зміст і послідовність проведення практики студентів на визначених базах практики є наскрізна програма практики, але такого документу для даної ОП не виявлено. Навчальна практика з інформаційних систем та технологій проводиться на базі кафедри інформаційних систем та технологій та структурних підрозділів МНАУ, серед яких, за словами керівника виробничої практики Портної Ю.В., навчальний відділ, відділ кадрів. Вибір бази виробничої практики здобувачі вищої освіти

можуть здійснювати самостійно або із запропонованих філій кафедр факультету на виробництві (<https://bit.ly/3GUsZOj>; <https://bit.ly/3sNgwHo>; <https://bit.ly/3gO5PhN>; <https://bit.ly/36jrUTy>). Зі слів гаранта та відповідальної за практичну підготовку в ЗВО реєстр баз практик на факультеті менеджменту оновлюється у відповідності до укладених угод. Практична підготовка здобувачів реалізується також шляхом виїзних практичних занять та екскурсій на виробництво, про що засвідчили на зустрічах гарант, здобувачі, НПП та роботодавці. На зустрічі ЕГ з менеджментом ЗВО ректор МНАУ Шебанін В. С. зазначив, що основною метою ЗВО є якісна підготовка фахівців як для регіону, так і для України шляхом поєднання теоретичної і практичної складової, яке можливо здійснити за всіма спеціальностями, в тому числі й за ОП «Менеджмент» в Навчально-науково-практичному центрі ЗВО (<https://bit.ly/3IkVeos>). ЕГ встановлено, що набір компетентностей практичної підготовки за ОП, заявлений у Відомостях про самооцінювання (інтегральна, загальні (ЗК1, ЗК3, ЗК5, ЗК 6, ЗК7, ЗК 8, ЗК9, ЗК10) та спеціальні (фахові) (СК1, СК2, СК3, СК 4, СК5, СК6, СК9, СК 10)) не відповідає закріпленим у матриці 3 за ОК21 та ОК22 (інтегральна, загальні (ЗК 6, ЗК7, ЗК 8, ЗК9) та спеціальні (фахові) (СК1, СК2, СК3, СК5, СК7, СК8, СК9)). Проведений аналіз набору компетентностей практичної підготовки, закріплених в матриці 3 за ОК21 та ОК22, дозволив зробити висновки, що вони в цілому відповідають подальшій професійній діяльності менеджера, проте для ОК22 відсутня СК10, яка передбачає здатність визначати та аналізувати основні економічні показники діяльності організації, а також обґрунтовувати потреби та напрями раціонального використання всіх видів ресурсів організації з урахуванням особливостей аграрної сфери, що відображає основний фокус ОП та її особливості.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Зустрічі з НПП та здобувачами вищої освіти підтвердили застосування в освітній діяльності методів навчання, які сприяють розвитку соціальних навичок (soft skills) як в обов'язкових, так і у вибіркових дисциплінах. Кожний освітній компонент, включений до ОП, певною мірою забезпечує набуття певних soft skills. Зокрема, ОК3 «Інформаційні системи та технології» формує у здобувачів технічні компетенції, ОК7 «Українська мова за професійним спрямуванням», ОК8 «Іноземна мова» – мовні компетенції, ОК9 «Макро- та мікроекономіка», ОК 14 «Економіка аграрних підприємств» – підприємницькі компетенції, ОК 2 «Правознавство», ОК11 «Господарське право», ВК «Громадянське суспільство» – громадські компетенції, ВК «Філософія», «Соціологія та політологія» – когнітивні та інформаційні компетенції, ОК10 «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», ВК «Основи психології» – життєві компетенції, ОК13 «Основи менеджменту», ОК20 «Основи маркетингу» – організаційні та комунікативні компетенції, ОК18 «Економічний аналіз та прийняття управлінських рішень» – уміння формувати власну думку та приймати рішення, такі soft skills, як креативне мислення, презентаційні навички, управління інформацією, емоційний інтелект, здатність працювати в команді та володіти навичками міжособистісної взаємодії здобувачі набувають під час проходження практичної підготовки, кураторські години, участь у спортивних змаганнях, заняття у мистецьких студіях дозволяють здобувачам реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства. Зустріч із представниками студентського самоврядування, здобувачами за ОП підтвердила їх активну позицію й широкі можливості розвитку соціальних і комунікативних навичок шляхом організації та проведення різних спортивних, соціальних, інноваційних, культурно-масових заходів.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Навчальне навантаження здобувачів регулюється Положенням про організацію освітнього процесу у МНАУ (Положення) (<https://bit.ly/3GSVmwh>) та обліковується у кредитах ЄКТС. Обсяг одного кредиту ЄКТС – 30 годин. Теоретичне навчання формують 77 кредитів ЄКТС (64,2%) обов'язкових компонентів, 32 кредити ЄКТС (26,7%) – вибіркової складової, 8 кредитів ЄКТС (6,7%) – практична підготовка, 3 кредити ЄКТС (2,5%) – підсумкова атестація. Аналіз навчальних планів свідчить, що аудиторне навантаження здобувачів не перевищує 30 год. на тиждень. Загальна кількість навчальних дисциплін (обов'язкових та вибіркових) становить 8-9 на семестр, мінімальний обсяг кожної з дисциплін ОП складає 3 кредити, максимальний – 6 кредитів. Загальний обсяг аудиторних занять складає 1900 год. (52,8% від загального обсягу освітньої складової ОП), з них лекційних – 896 год., лабораторних – 140 год., практичних занять – 864 год. На самостійну роботу відведено 1700 год. (47,2% від загального обсягу освітньої складової ОП). За словами заступника декана факультету менеджменту з навчальної роботи Величко О.В., заступника начальника навчального відділу Трененкової Т.В. кількість годин, що відводиться на самостійну роботу, планується в межах від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни, проте аналіз навчальних планів свідчить, що стосовно ОК3 «Інформаційні системи та технології», ОК5 «Вища математика», ОК6 «Фізичне виховання», ОК8 «Іноземна мова» не витримані такі рекомендації. Відповідно до Положення «кількість та розподіл годин занять (аудиторних та самостійної підготовки) з навчальних дисциплін планується з урахуванням досягнутої здобувачами вищої освіти здатності навчатися самостійно. Теоретичне

навчання та самостійна робота здобувачів вищої освіти формуються з огляду на галузь знань та специфіку спеціальності, особливості навчальної дисципліни та фахової підготовки». Згідно з Положенням про вдосконалення організації самостійної роботи студентів в МНАУ (<https://bit.ly/3gY2pcz>) обсяг часу, відведений для самостійної роботи студента, визначається навчальним планом. Здобувачі вищої освіти на зустрічі з ЕГ висловили задоволеність таким навантаженням і його відповідність для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

В ході проведення акредитаційної експертизи ЕГ встановлено, що підготовка здобувачів за дуальною формою освіти на ОП не здійснюється. Разом з тим у ЗВО розроблено Положення про порядок організації та проведення дуального навчання у МНАУ (<https://bit.ly/3LCOu9T>).

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

ОП «Менеджмент» за структурою, змістом, логікою побудови відповідає вимогам чинного законодавства та містить складові, що передбачають набуття здобувачами вищої освіти необхідних компетентностей. ОП відповідає предметній області, передбачає практичну підготовку, в тому числі й в запропонованих філіях кафедр факультету менеджменту на виробництві, кожна дисципліна ОП формує у здобувачів певні соціальні навички (soft skills).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Слабкі сторони: структурно-логічна схема вивчення компонент ОП не відображає звязки між дисциплінами в плані передумови вивчення тих чи інших компонент; не повна кореляція матриць ОП стосовно ОК8 «Іноземна мова», ОК9 «Макро- та мікроекономіка», ОК20 «Основи маркетингу»; невідповідність ПРН ОК2 «Правознавство», ОК8 «Іноземна мова» в силабусах та табл. 3 ОП; невідповідність силабусів та навчального плану 2021 р. для ОК10 «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», ОК19 «Організація діяльності менеджера»; при вивченні ОК13 «Основи менеджменту», проходженні виробничої практики з менеджменту не формується компетентність (СК10) та не досягається програмний результат (ПРН15), пов'язані зі здійсненням управлінської діяльності саме в підприємствах аграрної сфери, на що фокусується ОП; існуюча процедура вибору вибіркового компоненту ОП не повною мірою узгоджена з нормативними документами і дещо звужує їх вибір; розробка програми практики не відповідає положенню; невідповідність набору компетентностей практичної підготовки у Відомостях про самооцінювання та в матриці 3 ОП. Рекомендації: удосконалити структурно-логічну схему вивчення компоненту ОП, перевіряючи міждисциплінарні звязки між ними; скорелювати між собою табл. 2, 3, 4 ОП щодо відповідності визначених ОП ПРН та компетентностей для ОК8 «Іноземна мова», ОК9 «Макро- та мікроекономіка», ОК20 «Основи маркетингу»; узгодити між собою силабуси та табл. 3 ОП для ОК2 «Правознавство», ОК8 «Іноземна мова»; привести у відповідність до навчального плану 2021 р. силабуси ОК10 «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», ОК19 «Організація діяльності менеджера»; уточнити спеціальні компетентності та програмні результати для ОК13 «Основи менеджменту», ОК22 «Виробнича практика з менеджменту» з метою забезпечення досягнення визначеного фокусу ОП; задля соціалізації здобувачів вищої освіти першого року навчання забезпечити вдосконалення існуючої процедури вибору дисциплін шляхом зміщення вибіркового компоненту, наприклад, на другий навчальний семестр, для розширення можливостей студентів при формуванні ІОТ рекомендовано здійснювати вибір дисциплін інших кафедр ЗВО, із загальноуніверситетського каталогу, що дасть можливість паралельно вивчати декілька ВК в одній групі, дозволить формувати загальні групи для вивчення ВК з різних ОП, для покращення організації процедури вибору дисциплін доцільним є застосування АСУ; привести у відповідність до положення навчально-методичне забезпечення практики, розробивши наскрізну програму практики; узгодити набір компетентностей практичної підготовки у Відомостях про самооцінювання та в матриці 3 ОП.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

ОП узгоджена із якісними характеристиками за підкритеріями 2.1, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9. До того ж, враховуючи достатній рівень узгодженості за підкритерієм 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, з недоліками, що не є суттєвими, голістичний підхід в

оцінюванні, релевантність фактів і їх контексту, готовність ЗВО до удосконалення, вважаємо, що ОП та освітня діяльність за нею загалом відповідають рівню В Критерію 2.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

З правилами прийому на навчання за ОП «Менеджмент» вступники мають можливість ознайомитися на офіційному сайті, де оприлюднені відповідні документи до додатки до них (<https://pk.mnau.edu.ua/normative-documents/admission-rules/>). Правила прийому на навчання за ОП повною мірою структуровані, доступні, зрозумілі. Під час зустрічі зі здобувачами вищої освіти інформація щодо умов доступу до ОП була підтверджена. Дискримінаційних положень в правилах прийому на навчання за ОП «Менеджмент» ЕГ виявлено не було.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Прийом на навчання відбувається згідно з загальними встановленими правилами. Після публікації Міністерством освіти і науки Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України в МНАУ формуються нові Правила прийому. Вони розглядаються і затверджуються ВР МНАУ, за погодженням з МОН, після чого розміщуються на офіційному веб-сайті ЗВО у розділі "Правила прийому до Миколаївського національного аграрного університету на навчання для здобуття вищої освіти" (<https://pk.mnau.edu.ua/normative-documents/admission-rules/>). Для здобуття освітнього ступеня «Молодший бакалавр» за ОП «Менеджмент» приймаються особи, які здобули повну загальну середню освіту або освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста. Конкурсний відбір здійснюється за результатами вступних випробувань – у формі ЗНО, вступних іспитів або співбесіди в передбачених Умовами прийому та Правилами прийому випадках і проводиться на основі конкурсного бала. Для конкурсного відбору зараховуються бали сертифіката(ів) ЗНО (результати вступних іспитів) з двох конкурсних предметів. Ваговий коефіцієнт конкурсних предметів, потрібних для прийому на навчання: українська мови та література - 0,7, предмети за вибором ступника – 0,2. Перелік конкурсних предметів у сертифікаті Українського центру оцінювання якості освіти (вступних іспитів, предметів співбесід) наведено в додатку 4 Правил прийому до МНАУ (<https://drive.google.com/drive/folders/1Qm8lgeq7ZNmvxIox2lwS2oIlTUru-M5x>). Мінімальний бал для вступу – 100. До переліку конкурсних предметів окрім української мови та літератури включено (на вибір) математику, англійську мову, хімію, фізику, історію України, біологію або географію. Для небюджетних пропозицій перелік предметів такий самий. Вступними іспитами або вступними екзаменами, які абітурієнти можуть скласти замість ЗНО, є українська мова та література та математика. Це підтвердив на он-лайн зустрічі відповідальний секретар приймальної комісії Баркарь Є.В. Під час роботи ЕГ виявила відповідність розміщених на сторінці «Приймальна комісія» особливостей ОП та зазначених в документі ОП. Програми співбесід, вступних іспитів, оприлюднені на вебсайті МНАУ (<https://goo.su/9oQJ>). У програмах містяться критерії оцінювання, структура оцінки і порядок оцінювання підготовленості вступників. Інформація щодо доступу до ОП, профорієнтаційних заходів також оприлюднена у соціальних мережах (<https://www.facebook.com/1mdau>). Правилами прийому до МНАУ на навчання для здобуття вищої або фахової передвищої освіти осіб передбачені умови для вступу осіб, які проживають на тимчасово окупованій території (<https://drive.google.com/drive/folders/1OOxm6xuy4HEC92SPZrLMrS7E7RJ6u6yv>) - Додаток 10 Правил прийому до МНАУ. На основі отриманої інформації та фокус-груп зі здобувачами, ЕГ дійшла висновку, що Правила прийому враховують особливості даної ОП, а, отже, ОП відповідає даному підкритерію.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процедура визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, зокрема під час академічної мобільності, регулює Положення про порядок перезарахування результатів навчання у МНАУ (<https://goo.su/mJy>) та Положення про комісію з визнання здобутих в освітніх установах ступенів вищої освіти та наукових ступенів у МНАУ (<https://goo.su/zet>). Окремі особливості процесу визнання результатів навчання в інших ЗВО регулюють Положення про організацію освітнього процесу МНАУ (<https://goo.su/9Ms>) та Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у МНАУ (зі змінами та доповненнями) (<https://goo.su/9SS>). Вони розміщені на сайті ЗВО у вільному доступі, тому студенти завжди можуть ознайомитися з ними в разі потреби. Проте випадків переведення на освітню програму з інших закладів освіти та прикладів академічної мобільності за період існування ОП не було. З моменту започаткування ОП підготовки здобувачів вищої освіти короткого циклу за спеціальністю «Менеджмент» вказані правила ще не застосовувалися. Необхідно зазначити, що спілкування зі здобувачами вищої освіти і студентським самоврядуванням показало їх обізнаність про процедури академічної мобільності.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процес визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регламентують такі документи МНАУ: Положення про порядок перезарахування результатів навчання у МНАУ (<https://goo.su/xa9>) та Положення про організацію освітнього процесу МНАУ (<https://goo.su/9Ms>). Інформування учасників освітнього процесу щодо процедури перезарахування результатів навчання гарантується розміщенням Положень на офіційному web-сайті МНАУ у розділі «Нормативні документи» (<https://www.mnau.edu.ua/dostup/package-of-documents/>). Передбачено повне або часткове зарахування результатів. Експертна група встановила, що ЗВО підтримує можливість неформальної освіти, здобувачі вищої освіти повною мірою проінформовані про них. Під час зустрічей з академічним персоналом та здобувачами вищої освіти було з'ясовано, що випадки перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами на ОП, відсутні. Водночас могла б мати місце практика оцінювання результатів неформальної освіти у межах тем (змістових модулів) окремих освітніх компонентів, що підтверджує популяризацію навчання у неформальній освіті особливо в період дистанційного навчання, в рамках дисципліни «Іноземна мова» (висновок зроблено за результатами зустрічі з керівником гуртка англійської мови «Lingva»).

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

В ЗВО забезпечено відкритий доступ до ОП через добре структурований офіційний сайт МНАУ та інші інформаційні ресурси (Facebook, instagram, youtube). Правила прийому на ОП «Менеджмент» доступні та зрозумілі для потенційних вступників, оприлюднені в зручній спосіб та враховують особливості самої освітньої програми. Здобувачі вищої освіти освітнього ступеня «Молодший бакалавр» повністю проінформовані про те, що мають можливість скористатись програмами академічної мобільності та існуванням процедури визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. У ЗВО розроблена процедура визнання результатів навчання та пакет нормативних документів щодо визнання результатів навчання в інших ЗВО та неформальній освіті.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Слабкі сторони: встановлено недостатній рівень академічної мобільності та визнання результатів, здобутих у неформальній освіті. Рекомендації: експертна група пропонує активізувати участь здобувачів вищої освіти за ОП в міжнародних програмах академічної мобільності в рамках навчального процесу, із подальшим перезарахуванням відповідних освітніх компонентів, що вивчали студенти в ЗВО-партнері; поширити практику визнання результатів неформальної освіти: здійснювати такий процес не тільки за окремими змістовими модулями, а й в рамках всіх освітніх компонентів, які забезпечують набуття фахових компетенцій здобувачами вищої освіти.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

ОП «Менеджмент» в цілому відповідає вимогам Критерію 3 відповідно до кожного підкритерію окремо з незначними недоліками в 3.2 та 3.4.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми та методи навчання і викладання регулюються Положенням про організацію освітнього процесу у МНАУ (<https://bit.ly/3GSVmwh>). Основними формами його здійснення є: пояснювально-ілюстративний-репродуктивний, проблемний, програмований і дослідницький. Зустрічі з НПП і здобувачами підтвердили достовірність даних табл. 3 додатку Відомостей про СО ОП. При викладанні переважної більшості ОК (Економічний аналіз, Статистика, Організація виробництва, Основи менеджменту, Основи маркетингу, Організація діяльності менеджера,

Правознавство, Економіка праці та соціально-трудові відносини, Економіка аграрних підприємств, Господарське право та ін.) навчальні заняття проводяться за такими основними видами: лекції (інформаційні, лекції-конкретизації), практичні заняття (усне обговорення питань, розрахунково-аналітичні завдання, ситуаційні завдання), інтерактивні заняття (аргументація та відстоювання власної думки, самоперевірка, аналіз особистих пізнавальних і практичних дій), самостійна робота (виконання завдань з тем віднесених на обов'язкове самостійне опрацювання), індивідуальна робота, консультації з викладачем, навчання з використанням дистанційних та інтерактивних технологій (Moodle, Zoom та ін.). Зокрема, при вивченні ОК «Економічна теорія» використовується кейс-метод, метод прес-формули, рольові ігри, аналіз історій і ситуацій, при вивченні ОК «Макро- та мікроекономіка» застосовуються ділові ігри. Позитивною практикою навчання на ОП є проведення практичних занять на базі підприємств, що сприяє досягненню ПРН. Інтерв'ювання з НПП та здобувачами підтверджують, що форми та методи навчання і викладання в цілому сприяють досягненню заявлених в ОП цілей та ПРН. Аналіз результатів анкетування здобувачів (<https://bit.ly/3gMFrFf>) свідчить, що серед питань анкети не виокремлено питання стосовно потреб використання здобувачами певних форм та методів навчання, що ускладнює формування прозорого висновку щодо цього. Наявні анкети для здобувачів та НПП доцільно доповнити полями з відкритою відповіддю для конкретизації та аргументації пропозицій. Деякі НПП пропонують пройти анкетування після завершення вивчення дисциплін, що вони викладають, на сторінці курсу в Moodle. Питання складає викладач особисто. Запровадження такого анкетування на рівні ЗВО сприяло б покращенню якості підготовки та проведення навчального курсу. НПП та здобувачі засвідчують відповідність навчання і викладання за ОП вимогам студентоцентрованого підходу через постійний зворотній зв'язок, що дозволяє НПП коригувати власну стратегію викладання та обирати оптимальні методи навчання для підвищення рівня задоволеності здобувачів в навчанні. Відповідність принципам академічної свободи забезпечується через можливість здобувачів як в аудиторії, так і позааудиторно вільно висловлювати власну точку зору, самостійно здійснювати вибір вибіркового дисциплін, завдань з окремих освітніх компонент та об'єктів для проходження виробничої практики, визначатися з тематикою курсової роботи, наукових досліджень тощо.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Інформація щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів міститься у силабусах, які розміщені на сайті МНАУ на сторінці факультету менеджменту (<https://bit.ly/3WvpvjR>), робочих програмах, що розміщені у системі дистанційного навчання Moodle (ЕГ був наданий доступ до цієї системи) та навчально-методичних виданнях, що розміщені в інституційному репозитарії ЗВО (<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>). Силабус кожної навчальної дисципліни містить призначення, мету, компетентності, програмні результати, опис навчальної дисципліни, календарний план, порядок та критерії оцінювання, розподіл балів, політику курсу, інформаційні джерела та посилання на доступ до навчальних матеріалів. При зустрічі НПП та студенти зазначили, що інформація про зміст, програмні результати оцінювання, його порядок та критерії також надається викладачем відповідної дисципліни на першому занятті та протягом усього періоду навчання. По вибіркового дисциплінах з вищезазначеною інформацією здобувачі ознайомлюються під час їх презентації. Так як ОП акредитується вперше, то атестаційного екзамену ще не було. ЕГ зазначає, що методичні рекомендації до підсумкової атестації носять загальний характер, не відображають перелік освітніх компонент, що включені до її змісту, та розроблених по них завдань (<https://bit.ly/352BxeR>), але містять розділ «Оцінювання здобувачів вищої освіти», де прописані порядок та критерії оцінювання. Завдання на атестаційний екзамен не розміщені й в системі дистанційного навчання Moodle. Таким чином, усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Зустрічі з НПП, здобувачами, представниками структурних підрозділів підтвердили факт поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП. Наукові інтереси НПП кафедр, що забезпечують освітній процес за даною ОП, в цілому відповідають навчальним дисциплінам, які вони викладають. Тематика наукових робіт НПП оприлюднена на сайті на електронних сторінках кафедр (<https://bit.ly/3oTzlr8>) і в профілях викладачів. На зустрічі з ЕГ НПП зазначили, що залучають студентів до виконання групових та індивідуальних дослідницьких робіт в рамках окремих компонентів навчальних дисциплін, використовуючи під час навчання такі елементи досліджень: аналіз першоджерел, навчальна дискусія, навчальна гра, проблемно-пошуковий метод, написання есе, рефератів та обговорення їх на заняттях, підготовка презентацій тощо. Виконання індивідуального дослідницького та аналітичного завдання передбачає написання здобувачами курсової роботи з ОК «Основи менеджменту». На кафедрі менеджменту та маркетингу функціонує навчально-наукова лабораторія «Менеджменту та консалтингу» (<https://bit.ly/3GWwCDp>), основне завдання якої – створення умов для оволодіння студентами вміннями й навичками дослідницької роботи та застосування набутих знань на практиці. Здобувачі мають можливість брати участь у студентських науково-предметних гуртках кафедр факультету менеджменту, з яких функціонує на кафедрі менеджменту та маркетингу, щорічній студентській науково-теоретичній конференції «Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни» (24-26 березня 2021 р.). Студенти засвідчили участь у секційному засіданні кафедри менеджменту та маркетингу як слухачі (<https://bit.ly/3GTNaDi>). Започаткування наукової конференції з проблем менеджменту безпосередньо на факультеті дало б змогу здобувачам розширити професійний кругозір і

поглибити розуміння проблем і завдань, з якими стикається галузь управління. Здобувачі можуть друкуватися у «Студентському науковому віснику» (<https://bit.ly/3JNoSEZ>), а НПП й здобувачі – у науковому журналі «Вісник аграрної науки Причорномор'я» (<https://bit.ly/3uPnduv>), електронному науковому виданні «Modern Economics» (<https://bit.ly/3gyXZOQ>). ЕГ відмічає низьку наукову активність здобувачів ОП (лише Зозуля О. має наукову публікацію у збірнику Міжнародної науково-теоретичної конференції (4 червня 2021 р., Лісабон, Португальська Республіка), була учасником круглого столу (18-20 листопада 2020 р., м. Миколаїв)). Для забезпечення проведення НДР, інноваційних робіт НПП, науковцями, студентами ЗВО створений Навчально-науково-практичний центр (<https://bit.ly/3IkVeos>). Активізації різних видів пошукової, навчально-дослідної діяльності студентства з метою забезпечення найбільш глибокого і повного оволодіння обраною спеціальністю, формування навичок самостійного проведення наукових досліджень та творчого підходу до вирішення актуальних теоретичних та науково-практичних проблем сприяє Науково-творче товариство молодих науковців (<https://bit.ly/3EspLlC>).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

На підставі зустрічей ЕГ з фокус-групами встановлено, що робочі програми (РП) навчальних дисциплін (НД) щорічно переглядаються, обговорюються на засіданнях кафедр і затверджуються в установленому порядку згідно з Положенням про порядок розробки та затвердження робочих програм з навчальних дисциплін у МНАУ (<https://bit.ly/36jDI8d>). Так як ОП акредитується вперше, то мали зазнати змін РП НД 1 року навчання. Аналіз РП в системі Moodle свідчить, що РП (кодування за ОП 2020 р.) ОК1, ОК4 містять розділ «Якісні зміни до робочої програми», РП ОК3, ОК5, ОК6, ОК8 не містять такого розділу, в РП ОК7, ОК9 зазначено, що вони розроблені вперше, РП ОК2, ОК10, ОК11 взагалі не виявлені в системі Moodle. Аналіз РП свідчить, що більшість з них потребує доповнення переліку рекомендованої літератури новітніми вітчизняними та зарубіжними джерелами. Оновлення змісту НД відбувається з урахуванням результатів моніторингу та перегляду ОП і, зокрема, отриманих від стейкхолдерів побажань та зауважень, підвищення кваліфікації та стажування НПП, результатів їх наукової діяльності. Так, участь Полторака А.С. у міжнародному семінарі в рамках проекту DAAD, присвяченому сучасним інтерактивним методам викладання, дозволяє використовувати при викладанні ОК12 сучасні підходи та методи діджиталізації (<https://bit.ly/3BA5YyZ>); Мельник І.О. при викладанні ОК14 впроваджує результати участі у циклі вебінарів «Інструменти фасилітації для проведення ефективних навчальних заходів в онлайн-форматі» й курсі підвищення кваліфікації з застосуванням сучасних методів організації та проведення навчального процесу в дистанційній та змішаній формі, що проводилися Fundacja Central European Academy Studies and Certifications, ГО «Асоціація проектних менеджерів України»; результати міжнародного стажування Стамат В.М. в Academy of Management and Administration in Opole (Poland) за програмою навчальних дисциплін були використані під час оновлення РП ОК13, ОК20. НПП обмінюються досвідом з іншими ЗВО через публікації наукових праць у зарубіжних та вітчизняних фахових наукових виданнях, зокрема, які включено до наукометричних баз даних Scopus та WoS, проте ще не всі мають такі напрацювання. Платформою для професійного спілкування, підвищення кваліфікації та впровадження результатів наукових досліджень є членство частини НПП у ГО «Всеукраїнський конгрес вчених економістів-аграрників», Українській Асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти. Позитивною практикою є залучення до проведення занять представників державних органів, громадських організацій, науковців, підприємців та фахівців виробництва (<https://bit.ly/3rZzlrp>), що дозволяє здобувачам ознайомитися з новими досягненнями в науці та сучасними практиками в галузі управління та адміністрування. Гарант, НПП та здобувачі розповіли про нещодавню зустріч з керівником ФГ «Олена» Дробітько О.М., а він особисто на зустрічі з ЕГ підтвердив цей факт.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Про розвиток міжнародної діяльності ЗВО йдеться у Стратегії розвитку МНАУ на період 2016-2023 рр. (<https://bit.ly/3LDOw11>). Інтернаціоналізація діяльності ЗВО регламентується рядом нормативних документів (<https://bit.ly/3LDcgCM>; <https://bit.ly/3uXF1xj>; <https://bit.ly/33xnDe6>; <https://bit.ly/3gP5efT>). Міжнародна кредитна мобільність здійснюється на основі договорів між МНАУ та Weinstein-Triesdorf University of Applied Sciences (Німеччина), Graduate School of Business, University of Milan (Італія), Костанайським інженерно-економічним університетом імені М. Дулатова (Казахстан); Державним аграрним університетом Молдови (копі були надані на запит ЕГ). Право на навчання, стажування може бути реалізоване учасником освітнього процесу з власної ініціативи, підтриманої адміністрацією ЗВО, на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів. Міжнародна діяльність підрозділів ЗВО координується й узгоджується з Науково-дослідним центром міжнародного співробітництва і правового забезпечення, на сторінці якого (<https://bit.ly/3VCnhPV>) оновлюється інформація щодо грантових можливостей, міжнародних програм академічної мобільності, практики та стажування студентів за кордоном. Представник центру відмітив, що через неповнолітній вік у здобувачів обмежені можливості участі у міжнародних програмах, запевнив без конкретизації за ОС «Молодший бакалавр» про академічну мобільність студентів спеціальності Менеджмент та викладачів за програмою Еразмус+, за угодами про співпрацю з міжнародними партнерами. Для більшості НПП характерна публікаційна активність у виданнях, індексованих міжнародними наукометричними базами Scopus та WoS. Полторака А.С., Лесік І.М., Побережець Г.С., Петренко Н.В. мають сертифікат володіння англійською мовою B2. Вдосконалити знання професійної англійської мови НПП та здобувачі можуть у межах клубу англійської мови «Lingva», представник якого зазначила, що деякі студенти даної ОП стали його учасниками. На думку ЕГ функціонування клубу дозволить підвищити рівень інтернаціоналізації ЗВО через впровадження викладання окремих тем в ОК англійською мовою, або англомовних ОК. Доступ здобувачів

та НПП до міжнародних інформаційних ресурсів й баз даних Scopus та WoS можливий на сторінці бібліотеки (<https://bit.ly/3LJNO2y>) та на сайті МНАУ у вкладці «Наука» (<https://bit.ly/3LHaAYZ>). Інтернаціоналізація навчання здійснюється через залучення до проведення занять науковців закордонних ЗВО. Так, кафедрою економічної кібернетики і математичного моделювання за підтримки проекту «Німецько-український агрополітичний діалог» для здобувачів факультету менеджменту в дистанційному форматі була організована відкрита лекція на тему «Актуальні тенденції в міжнародній аграрній політиці» (<https://bit.ly/3sPZzfb>). Навчання іноземних студентів за ОП не здійснюється.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Використання поряд з традиційними інтерактивних методів навчання при вивченні навчальних дисциплін, що передбачені навчальним планом ОП; відповідність форм та методів навчання вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи; належний рівень поінформованості здобувачів вищої освіти стосовно освітнього процесу через використання внутрішньої системи дистанційного навчання на базі платформи Moodle, електронного репозитарію; створення Навчально-науково-практичного центру та Науково-творчого товариства молодих науковців; залучення до проведення занять представників державних органів, громадських організацій, науковців, підприємців та фахівців виробництв, науковців закордонних ЗВО; функціонування для вдосконалення знань професійної англійської мови НПП та здобувачів клубу англійської мови «Lingva»; наявність підписаних договорів про співпрацю з закордонними ЗВО та підприємствами регіону.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Слабкі сторони: відсутність в наявних анкетах для здобувачів та НПП питань відкритого типу для більш результативного анкетування; відсутнє анкетування на рівні ЗВО після завершення вивчення дисциплін; загальний характер методичних рекомендацій до підсумкової атестації, відсутність завдань для атестаційного екзамену; низька наукова активність здобувачів за даною ОП; у більшості робочих програм не оновлено список літературних джерел; обмежені можливості участі здобувачів вищої освіти за даною ОП у міжнародних програмах. Рекомендації: запровадити анкетування здобувачів щодо оцінки якості викладання освітніх компонент на рівні ЗВО, наявні анкети здобувачів та НПП доповнити полями з відкритою відповіддю для конкретизації та аргументації пропозицій; доповнити методичні рекомендації до підсумкової атестації завданнями та розмістити в системі дистанційного навчання Moodle; для розширення здобувачами професійного кругозору, поглиблення розуміння проблем і завдань галузі управління доцільно започаткувати наукову конференцію безпосередньо на факультеті менеджменту; оновити та доповнити перелік рекомендованої літератури робочих програм новітніми вітчизняними та зарубіжними джерелами; для підвищення рівня інтернаціоналізації впровадити викладання окремих тем в ОК англійською мовою, або англійською мовою; забезпечити можливість здобувачам вищої освіти початкового рівня долучатись до програм міжнародної академічної мобільності.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

ОП «Менеджмент» має достатній рівень узгодженості із якісними характеристиками за підкритеріями 4.1-4.5 з некритичними недоліками, що пов'язані з розробкою анкет якості викладання дисципліни, переглядом, наповненням та оприлюдненням методичного забезпечення атестаційного екзамену, оновленням переліку літературних джерел в робочих програмах, посиленням наукової активності здобувачів, розширенням можливості участі здобувачів вищої освіти за даною ОП у міжнародних програмах. В цілому ОП «Менеджмент» та освітня діяльність за нею відповідають Критерію 4 на рівні В з недоліками, що не є суттєвими, а деякі з них можуть бути виправлені найближчим часом.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів і формат оцінювання здобувачів визначені у Положенні про порядок оцінювання здобувачів вищої освіти у МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/270.pdf>). Відповідно до Положення (с. 8) [система оцінювання повинна бути представлена у силабусі навчальної дисципліни]. Силабуси до всіх обов'язкових і вибіркових компонент ОП оприлюднені на сайті МНАУ, сторінці факультету менеджменту (https://www.mnau.edu.ua/faculty-men/orc_073_men/orp-men-pr/). Відповідно до силабусів викладачі ОП використовують різнорівневі форми контрольних заходів, зокрема такі як: контрольні роботи, самостійні роботи, тестування, усні опитування, обговорення, підготовка і презентація творчого завдання, реферати, розрахунково-графічні роботи та ін. Крім вище перерахованих заходів, деякі викладачі додають такі форми контролю як "участь у наукових лекціях/конференціях/ науковому гуртку". Здобувачі вищої освіти підтвердили, що участь не є примусовою, а залежить від зацікавленості і стимулює наукову діяльність. Але оскільки здобувачі навчаються лише на 1/2 курсах участь не у всіх конференціях для них відкрита у силу вікових і академічних обмежень, як було з'ясовано ЕГ на зустрічі із представниками Ради молодих вчених. ЕГ рекомендує переглянути участь у наукових лекціях/конференціях/ науковому гуртку як форму оцінювання і складову рейтингової оцінки здобувачів вищої освіти з дисципліни, оскільки для неї не визначені критерії оцінювання і розподіл балів. У силабусах до дисципліни вказано, які саме форми поточних і підсумкових контрольних заходів передбачені під час курсу і визначено розподіл балів, які студенти можуть отримати за виконання завдань. Проте там немає уточнень щодо критеріїв оцінювання кожного контрольного заходу і відповідності рангу оцінки. ЕГ з'ясувала, що більш детальний розподіл оцінок і тем висвітлено в робочих програмах, які опубліковані на платформі для дистанційного навчання Moodle МНАУ (<https://moodle.mnau.edu.ua/>). Здобувачі вищої освіти під час зустрічі підтвердили, що викладачі ознайомлюють їх із структурою курсу і системою оцінювання на початку вивчення дисципліни, а також те, що вони мають постійний доступ до матеріалів і робочих програм на платформі для дистанційного навчання Moodle. Також студенти підтвердили, що їх заздалегідь інформують про контрольні заходи і процедури оцінювання. Викладачі обирають різні форми поточних заходів, зокрема тестування на лекціях, опитування, обговорення, індивідуальні завдання та інше, щоб перевірити те, як студенти засвоїли матеріал під час лекцій і практичних занять, скоригувати подальшу програму і оцінити рівень знань здобувачів як з конкретної теми (поточне оцінювання), так і з дисципліни загалом (підсумкове оцінювання). Здобувачі не мали зауважень щодо чіткості і прозорості критеріїв оцінювання. І здобувачі, і викладачі підтвердили, що думка студентів шляхом щорічного опитування враховуються при перегляді робочих програм і встановленні процедур оцінювання.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Для спеціальності "Менеджмент" початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти відсутній стандарт вищої освіти. Відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії з проведення атестації здобувачів вищої освіти у МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/261.pdf>): [Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється екзаменаційною комісією після завершення навчання на певному освітньому рівні вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл), перший (бакалаврський) рівень, другий (магістерський) рівень, третій (освітньо-науковий) рівень, науковий рівень з метою встановлення фактичної відповідності рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів освіти та Освітньої програми. Форми атестації визначаються відповідним стандартом освіти та Освітньою програмою] Оскільки стандарт відсутній, розробники ОП обрали атестаційний екзамен як форму атестації здобувачів. Рішення базувалось на основі Положення про організацію освітнього процесу у МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/258.pdf>).

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процедури проходження контрольних заходів здобувачами МНАУ регламентовані у Положенні про порядок оцінювання здобувачів вищої освіти у МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/270.pdf>), що оприлюднений на сайті ЗВО. У Положенні вказано (с. 10) вказано, що [Умови змісту, методики проведення та оцінювання усіх форм контролю з окремої дисципліни, практики, курсової роботи визначаються викладачем, гарантом програми, схвалюються кафедрою (цикловою комісією) та відображуються у робочій програмі навчальної дисципліни або практики, методичних рекомендаціях тощо]. На платформі Moodle МНАУ (<https://moodle.mnau.edu.ua/>) опубліковані робочі програми дисципліни і матеріали курсу, в яких зазначені форми і процедури оцінювання до дисципліни. Здобувачі на зустрічі із ЕГ не зазначали проблем із доступом до документів про оцінювання, об'єктивністю оцінювання, оскарженням результатів та конфліктами інтересів. Також здобувачі підтвердили свою ознайомленість із процедурами оскарження результатів оцінювання та процедурами проходження контрольних заходів. Об'єктивність екзаменаторів регулюється Положенням про вирішення конфліктних ситуацій у МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/281.pdf>). Також студенти можуть давати зворотній зв'язок щодо оцінювання, користуючись скринькою довіри і через щорічні опитування. На зустрічі із академічним персоналом ЕГ з'ясувала, що об'єктивність екзаменаторів додатковими засобами не регулюється і не перевіряється під час процедур оцінювання здобувачів вищої освіти. ЕГ рекомендує розробити додаткові процедури, які допоможуть впевнитись у об'єктивності екзаменаторів під час проведення поточних і підсумкових контрольних заходів. До прикладу, вибіркова перевірка виконаних завдань іншими викладачами,

присутність зовнішніх сторін на деяких контрольних заходах. Викладачі, студенти та представники студентського самоврядування на зустрічах із ЕГ не зазначали випадків конфлікту інтересів та оскарження результатів контрольних заходів на даній ОП. Відсутність конфліктних ситуацій і скарг від учасників процесу свідчить, що обрані методи і правила діють, проте ЕГ рекомендує розробити додаткові процедури у пересвідченні в об'єктивності екзаменаторів зі сторони ЗВО для гарантування якості і неупередженості.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

МНАУ має внутрішню нормативну базу (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/260.pdf>; <https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/259.pdf>) та відповідне інституційне забезпечення (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/294.pdf>) для моніторингу і популяризації принципів академічної доброчесності. Політики МНАУ регламентують права і обов'язки усіх учасників освітнього процесу. Зокрема в Кодексі академічної доброчесності (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/260.pdf>) описані види порушень і шляхи протидії їм (с. 9). Відповідно до Кодексу протидія плагіату здійснюється наступним чином: розміщення наукових праць НПП і здобувачів в репозиторії Університету; розповсюдження методичних матеріалів з вимогами щодо належного оформлення посилань у наукових роботах НПП і здобувачів; запровадження дисциплін, в яких приділяється увага коректному використанню інформації з інших джерел. У здобувачів ОПП «Менеджмент» початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти не передбачено написання наукових робіт. Проте вони зазначали, що їх ознайомили із принципами академічної доброчесності та Кодексом академічної доброчесності МНАУ під час перших пар на першому курсі, а також питання доброчесності обговорюються на кураторських годинах та під час ознайомлення із правилами курсу на початку кожної дисципліни. У Положенні про Групу сприяння академічній доброчесності (с. 5) (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/294.pdf>) вказано, що одним із основних завдань групи є [популяризація дотримання академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин як одного з основоположних принципів корпоративної культури в закладі вищої освіти здобувачами вищої освіти, а також педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та іншими категоріями співробітників під час освітньо-наукової діяльності та виконання своїх посадових обов'язків] Здобувачі та представники студентського самоврядування на зустрічах із ЕГ підтвердили факт популяризації академічної доброчесності серед студентства та ознайомленість із процедурами у випадку порушення доброчесності. Здобувачі, представники академічного персоналу і представники студентського самоврядування на зустрічах із ЕГ не зазначали фактів порушення академічної доброчесності на даній ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

За допомогою платформи для дистанційного навчання Moodle ЗВО забезпечує технічну підтримку для академічного персоналу і здобувачів, завдяки якій здобувачі мають постійний доступ до робочих програм, силабусів, завдань і критеріїв оцінювання. Різноманіття підходів у формах поточних і підсумкових контрольних заходів сприяє адаптації курсу до знань здобувачів, а також якісній перевірці досягнення ПРН здобувачами. ЗВО має потужну інфраструктуру для популяризації академічної доброчесності та попередження порушень завдяки наявності Кодекса Академічної доброчесності, функціонування Групи академічної доброчесності, доступу до платних і безкоштовних сервісів перевірки на плагіат і активностям щодо популяризації академічної доброчесності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Слабкі сторони: об'єктивність екзаменаторів не перевіряється додатковими засобами під час процедур оцінювання здобувачів вищої освіти. Рекомендації: розробити додаткові процедури, які допоможуть впевнитись у об'єктивності екзаменаторів під час проведення поточних і підсумкових контрольних заходів, до прикладу, вибіркова перевірка виконаних завдань іншими викладачами, присутність зовнішніх сторін на деяких контрольних заходах; переглянути участь у наукових лекціях/конференціях/ науковому гуртку як форму оцінювання і складову рейтингової оцінки здобувачів вищої освіти з дисципліни, оскільки для неї не визначені критерії оцінювання і розподіл балів.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

ОП «Менеджмент» має необхідні нормативну базу і інституційне забезпечення для гарантування і популяризації академічної доброчесності, врегулювання конфлікту інтересів, забезпечення прозорості і зрозумілості проведення поточних і підсумкових контрольних заходів. Здобувачі і академічний персонал ознайомлені із необхідними документами і процедурами і знають алгоритми дій у випадку їх порушення. Викладачі вчасно повідомляють студентів про контрольні заходи, а студенти мають постійний доступ до силабусів і робочих програм через платформу Moodle. Недоліки, зазначені ЕГ, не є суттєвими. Загалом ЕГ вважає, що ОП відповідає підкритеріям критерію 5.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Так як інформація надана у Відомостях про самооцінювання була з технічних причин сформована некоректно, ЕГ попросила надати оновлену зведену інформацію щодо професійних якостей та практичних навичок НПП, що забезпечують викладання відповідних освітніх компонентів ОП «Менеджмент» на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти в МНАУ. На підставі аналізу наданої інформації ЕГ зроблено висновок, що стаж роботи, науковий ступінь і наукове звання підтверджує відповідність НПП даній ОП. Також відбулося підвищення публікаційної активності НПП протягом терміну існування ОП «Менеджмент» у фахових періодичних виданнях та наукових виданнях, що цитуються у наукометричних базах Scopus, WoS. Разом з тим за результатами аналізу лише 10 викладачів з 19, які задіяні у викладанні освітніх компонентів за ОП, мають публікації у наукометричних базах даних Scopus та WoS. НПП протягом останніх п'яти років пройшли академічне або професійне підвищення кваліфікації (стажування), в т.ч. за кордоном (сканкопії сертифікатів їх участі у навчальних вебінарах з наукометрії сучасної науки (міжнародний спільний проєкт «Ukrainian Farm Management Data Project» за підтримки Федерального міністерства сільського господарства Німеччини; проєкт DAAD № 57514792 «Digital Modernization of Lecturing in Ukrainian Agricultural University» – Університет прикладних наук Вайнштефан-Тріздорф (Німеччина)) представлені у відповідь на запит ЕГ). Незначний відсоток викладачів має сертифікат з підтвердження володіння іноземною мовою на рівні B2. ЕГ відмічає професійну активність НПП у формі їх участі у професійних та громадських об'єднаннях. На зустрічі з ЕГ гарантом і адміністрацією ЗВО було обґрунтовано розподілення дисциплін в межах академічної та/або професійної кваліфікації викладачів. Разом з тим ЕГ зазначає, що потрібно звернути увагу на відповідність підвищення кваліфікації НПП тим навчальним дисциплінам, які ними викладаються на ОП, а також підвищити рівень керівництва НПП науково-дослідною роботою здобувачів за даною ОП. З точки зору цілісного підходу кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації ОП, забезпечує визначені програмою цілі та результати навчання.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедура конкурсного добору НПП МНАУ є прозорою і чітко прописана у Положенні про обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/dostup/package-of-documents/>). Начальник відділу кадрів ознайомлює претендентів на заміщення посад науково-педагогічних працівників з цим Положенням і професійно-кваліфікаційними вимогами до відповідної посади. Оголошення про конкурс, терміни та умови його проведення розміщуються на сайті ЗВО та у друкованих ЗМІ. Дата публікації оголошення вважається першим днем оголошеного конкурсу. Для участі у конкурсі претендент подає наступні документи: заяву про участь у конкурсі, написану власноруч; список наукових праць за останні 5 років (в т.ч. у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science, Index Copernicus); документи, які підтверджують підвищення кваліфікації протягом останніх 5 років (дипломи, сертифікати, свідоцтва, інші передбачені законодавством України документи); свідоцтва на авторські права та патенти на винаходи; сертифікати B2 з іноземної мови, а також засвідчений досвід в межах проєктної діяльності та участі у грантових програмах; засвідчені згідно з вимогами законодавства України копії дипломів про повну вищу освіту, наукові ступені, вчені звання. Окремою вимогою для визначення рівня майстерності претендента на заміщення вакантної посади може бути проведення відкритого заняття. На засіданні кафедри обговорюються Претенденти (за їх присутності) на заміщення таких посад НПП, як старший викладач, асистент. На вченій раді факультету кандидатури обираються таємним голосуванням. На заміщення посад декана, зав. кафедри, професора, доцента проводиться обговорення та таємне голосування на Вченій раді МНАУ. Рішення вчених рад університету, факультету є підставою для укладення трудового договору (контракту) з НПП та видання наказу ректора університету про призначення на відповідну посаду. Контракти з НПП підписуються на строк 1-5 років залежно від стажу та попередніх здобутків.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Роботодавці активно сприяють проходженню практики здобувачами вищої освіти, передбачають можливість подальшого працевлаштування. Це, насамперед, представники підприємств ОКП «Миколаївоблтеплоенерго, ФГ «Удача-Агро», ФГ «Олена», ФГ «Аделаїда», ТОВ «ЕстераТреїдінг», ПСП «Агрофірма «Василівка», ФГ «Орфей», СГ ПАТ «Україна», ДП ДГ «Зорі над Бугом», ТОВ «С-РОСТОК», ТОВ «Ерідан-комерц», СТОВ «Авангард», ТОВ «Логріс-ПРО», ТОВ «Миколаївський хліб завод №1». Також кафедри факультету менеджменту мають тісну співпрацю з об'єднаними територіальними громадами Миколаївщини. Роботодавці беруть активну участь в реалізації ОП шляхом проведення відкритих лекцій, практичних занять в умовах виробництва, участі у науково-практичних конференціях, засіданнях наукового гуртка тощо. Кафедри факультету менеджменту мають більше 50 філій кафедри на виробництві (<https://goo.su/axI>; <https://goo.su/H4G>; <https://goo.su/oai>; <https://goo.su/rvo>). Роботодавці систематично співпрацюють із ЗВО, надаючи консультативну допомогу. Інформація щодо співпраці висвітлюється на офіційному сайті МНАУ. Питання співпраці бізнесу та сфери освіти щодо удосконалення освітньої діяльності для наближення її результатів до потреб реального сектору економіки обговорюється на засіданнях науково-методичної комісії факультету менеджменту (<https://www.mnau.edu.ua/nauk-metod-rada/nmkf/nmkf-men/>). Роботодавці здійснювали рецензування ОП.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

При провадженні освітньої діяльності за даною ОП ЗВО періодично залучає до аудиторних занять керівників та представників роботодавців провідних організацій, професіоналів-практиків. Серед них: І.В. Ключник, начальник Миколаївського міського відділу державної реєстрації актів цивільного стану (<https://goo.su/pri>), Я.О. Ткаченко, адвокат (<https://goo.su/9zqO>), Г.І. Євтушенко, директор компанії ІТ-екскурсії «Mykolayiv Look city» (<https://goo.su/FIc>), А.В. Мехедова, менеджер з персоналу ТК «КІВІТ» (<https://goo.su/bQQ>). Також в якості напрямів спільної діяльності при підготовці здобувачів мають місце проведення виїзних занять на базі стейкхолдерів (ФГ «Аделаїда» (<https://goo.su/qo9>), АТ «Мотор-банк» (<https://goo.su/ifx>), ТОВ СП «Нібулон» (<https://goo.su/iYW>)), дні практичної підготовки, проходження виробничої практики та використання інформації про діяльність підприємств для наукових досліджень (<https://goo.su/yH1>). Відгуки здобувачів про заняття, які проводять фахівці-практики, схвальні. Проблем організаційного характеру щодо проведення таких занять не спостерігалось. Результативність залучення професіоналів-практиків, експертів, представників роботодавців підтверджується результатами оцінювання навчальних здобутків студентів. Проведені заходи вчасно висвітлюються на сайті МНАУ та соцмережах.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

МНАУ сприяє професійному зростанню НПП, що регулюється Положенням про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників МНАУ (<https://bit.ly/3LRH2rv>). ЕГ встановлено, до структурних підрозділів, залучених до процесу підвищення кваліфікації, професійного розвитку та перепідготовки НПП належать: Інститут післядипломної освіти, Факультет перепідготовки і підвищення кваліфікації (<https://bit.ly/3t4oj3k>). Підвищення кваліфікації НПП можуть проходити як з відривом від основного місця роботи, так і без. Керівний склад при першому призначенні на посаду повинен пройти підвищення кваліфікації протягом перших двох років. Протягом п'яти років НПП потрібно підвищити свою кваліфікацію у 180 годин (не менше 6 кредитів ЄКТС). НПП може проходити стажування та підвищення кваліфікації як за запропонованою програмою, так і при узгодженні тем зі співробітниками наукових установ, лабораторій та ін. організацій. Участь в академічних мобільностях, самоосвіта, здобуття вищої освіти чи наукового ступеня може бути зараховано як підвищення кваліфікації, що визначається Вченою радою університету (факультету). ЕГ відмічає, що більшість НПП проходять підвищення кваліфікації за темами, що відповідають предметній області навчальних дисциплін та задля покращення викладацької ораторської майстерності, ознайомлення з новими комп'ютерними програмами, додатками, для поглиблення знань щодо академічної доброчесності, використання ділової англійської мови і т. ін. Обсяг підвищення кваліфікації при інформальній освіті не повинен бути більше ніж 30 годин ЄКТС. В ЗВО сформовано План-графік підвищення кваліфікації НПП МНАУ на 2019-2023 роки (<https://bit.ly/3sYqA08>), що свідчить про системний підхід керівництва ЗВО до питання професійного розвитку НПП. У 2019-2020 рр. НПП проходили довгострокове (протягом пів року) підвищення кваліфікації на базі НУБіП (зазначив на зустрічі з адмінперсоналом Кузьома В.В.) за навчальною програмою «Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності» (охоплено 97% НПП ЗВО). Разом з тим, ЕГ встановлено, що розвиток НПП в частині їх підвищення кваліфікації обмежено, по-перше, за категоріями (ректорат, декани, завідувачі кафедр тощо) (7 кредитів ЄCTS, 210 год.) - Університет менеджменту освіти НАПНУ; по-друге, тематикою інновацій в освітньому середовищі та методиками викладання. За результатами аналізу зведеної інформації про НПП, які забезпечують викладання обов'язкових ОК ОП, встановлено, що не всі мають відповідні сертифікати про підвищення кваліфікації саме за профілем дисципліни, яку вони викладають. Також керівництвом МНАУ створені умови для здійснення власних наукових досліджень НПП, публікації наукових статей та тез, зокрема в університетських виданнях, які входять до категорії «Б»: "Вісник аграрної науки Причорномор'я" (<https://visnyk.mnau.edu.ua/>) та Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics» (<https://modecon.mnau.edu.ua/>).

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

ЗВО постійно підтримує удосконалення викладацької майстерності шляхом проведення відкритих проблемних лекцій, запрошення спеціалістів, проходження практики на підприємствах-партнерах із присутністю викладачів факультету та кафедри. Процеси взаємовідвідування зазначаються у відповідних журналах і обговорюються на засіданнях кафедр. ЗВО відшкодовує НПП витрати за публікації статей у наукометричних базах даних Scopus, WoS, що створює умови для розвитку наукового потенціалу НПП ЗВО та кафедри менеджменту зокрема. Разом з тим, за результатами самоаналізу (табл. 2.) лише 10 викладачів з 19, які задіяні у викладанні освітніх компонент за ОП, мають публікації у наукометричних базах даних Scopus та WoS, хоча більшість має сертифікати участі у навчальних вебінарах з наукометрії сучасної науки. Процес матеріального стимулювання та допомоги регламентований такими документами: Правила внутрішнього розпорядку МНАУ (розділ VI) (<https://bit.ly/34XnpOi>), Колективний договір між адміністрацією та трудовим колективом МНАУ на 2021-2025 рр. (пункти 3.10-3.21) (<https://bit.ly/3t2V54N>), Положення про порядок матеріального стимулювання праці співробітників МНАУ (додаток 6 Колективного договору). За зразкове виконання своїх обов'язків, бездоганну працю, новаторство та інші досягнення в роботі встановлюються такі види заохочення: оголошення подяки; видача премії; доплати до посадових окладів; нагородження цінним подарунком; нагородження Почесною грамотою. Подяки оголошуються відповідно до наказу ректора; із ним ознайомлюють колектив НПП МНАУ та вносять відповідні записи до трудових книжок співробітників. Під час проведення процедури заохочення НПП до ефективної роботи керівництвом ЗВО застосовуються методи матеріального та морального стимулювання праці. НПП, які мають видатні здобутки в освітній та науковій сфері протягом звітного періоду, сумлінно виконують свої посадові обов'язки, надаються, у першу чергу, пільги у сфері соціально-культурного та житлово-побутового обслуговування. За особливі трудові заслуги працівники ЗВО представляються до державних нагород, присвоєння почесних звань, відзначення державними нагородами, іншими видами морального і матеріального заохочення, відповідно до ст. 46 Закону України «Про освіту» та керуючись п. 7.15 Статуту Університету для науково-педагогічних працівників університетські звання «Професор МНАУ» і «Доцент МНАУ». При спілкуванні з академічним персоналом, менеджментом ЗВО, представниками допоміжних підрозділів інформація була підтверджена, однак зазначені заохочення за досягнення в роботі досить опосередковано враховують результати діяльності НПП (відсутня рейтингова оцінка діяльності науково-педагогічних працівників, задіяних у реалізації ОП, за результатами уніфікованого звіту, тим паче, що він передбачає аналіз діяльності НПП за різними видами робіт: навчальна, наукова, організаційна, профорієнтаційна, виховна та міжнародної діяльності).

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Процедура конкурсного добору достатньо прозора. НПП МНАУ, що забезпечує реалізацію даної ОП, спрямовує зусилля на отримання здобувачами якомога більше практичного досвіду у виробничих умовах, зокрема, в аграрних підприємствах Миколаївщини. Академічний рівень викладачів дозволяє забезпечити високу якість навчальної складової освітньої програми. ЗВО заохочує НПП до участі в заходах щодо професійного розвитку та підвищення викладацької майстерності. Миколаївський НАУ долучає до організації освітнього процесу роботодавців (особливо, гостьові лекції), що сприяє професійному стимулюванню викладачів, удосконаленню їх практичних навичок.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Слабкі сторони: не створена система рейтингового оцінювання діяльності НПП; не всі викладачі пройшли підвищення кваліфікації в рамках дисциплін, що викладають, та мають міжнародні публікації у наукометричних базах даних Scopus та WoS. Рекомендації: вважаємо доречним удосконалити систему матеріального стимулювання науково-педагогічних працівників МНАУ в залежності від їх особистого внеску за певний проміжок часу та об'єктивної оцінки ефективності їх діяльності (за результатами уніфікованого звіту) з відповідним внесенням змін до п. 2.1 Положення про порядок матеріального стимулювання праці співробітників МНАУ, а саме: розширити перелік критеріїв за якими здійснюється матеріальна винагорода та відповідний розмір матеріального стимулювання наукових та науково-педагогічних працівників, які забезпечують освітній процес на ОП «Менеджмент». Організувати проходження підвищення кваліфікації НПП кафедри саме за тими освітніми компонентами, які вони викладають. Підвищити публікаційну активність НПП у наукометричних базах Scopus, WoS та ін.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Враховуючи встановлені експертною групою факти щодо людських ресурсів та достовірність викладеної інформації для підсумкової оцінки вважаємо, що ОП та діяльність за цією освітньою програмою загалом відповідають

визначеному критерію, а вищезазначені недоліки не є суттєвими, зважаючи на автономію ЗВО, не перешкоджають досягненню заявлених цілей та програмних результатів навчання і можуть бути усунені протягом року.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

ЕГ ознайомилась із МТБ через віртуальний тур на сайті Приймальної комісії (<https://zd.mnau.edu.ua/>), де продемонстровані основні ресурси, наявні в МНАУ. Також академічний персонал та співробітники допоміжних структур продемонстрували в он-лайн режимі матеріально-технічну базу факультету менеджменту, бібліотеки, головного корпусу та гуртожитку, в якому проживають здобувачі ОП. ЕГ переконалась, що ЗВО має достатньо ресурсів для організації навчального процесу, досягнення програмних результатів навчання і забезпечення позанавчальних активностей і дозвілля здобувачів ОП. Зокрема у бібліотеках ЗВО і гуртожитку присутня необхідна література за спеціальністю «Менеджмент», також бібліотека надає доступ до наукометричних баз іноземних видань (в тому числі Web of Science, Springer, Scopus), курсів з академічної доброчесності та безкоштовної перевірки на плагіат. У корпусі факультету менеджменту, де проходять пари здобувачів ОП «Менеджмент», є оснащені необхідним обладнанням і програмним забезпеченням комп'ютерні класи, доступ до мережі Інтернет і wi-fi, приміщення для проведення практичних семінарів, навчальних і відкритих лекцій, занять із психологом, проведення тренінгів. Студенти мають простори для позанавчальних активностей, місця для відпочинку і їдальню. Здобувачі та академічний персонал не зазначали проблем із матеріально-технічною базою або браку ресурсів, необхідних для забезпечення умов для якісного навчання. ЗВО проводить систематичне оновлення матеріально-технічного фонду як в навчальних корпусах, так і в гуртожитках.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

На сайті бібліотеки МНАУ [https://lib.mnau.edu.ua/o3_akadem_dobroches.htm] розміщена інформація про те, як здобувачі і НПП можуть отримати доступ до бібліотеки МНАУ, українських та міжнародних наукометричних баз. До прикладу МНАУ при підтримці МОН України отримав доступ до повнотекстової бази даних Science Direct, Springer, Scopus, Clarivate (https://lib.mnau.edu.ua/o3_web_of_science_MNAU.htm). НПП на зустрічі з ЕГ підтвердили, що задоволені наявним доступом до наукометричних баз, що забезпечує МНАУ. Також НПП розповіли, що ЗВО допомагає із оплатою публікацій результатів наукової діяльності здобувачів і НПП, сприяючи долученню НПП до світової наукової спільноти. Також завдяки домовленостям із роботодавцями і власними базами практики МНАУ, викладачі мають можливість проводити виїзні заняття, відкрити лекції, запрошувати зовнішніх лекторів. Зокрема навчальна практика може проходити на базі Навчально-науково-практичного центру МНАУ.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

У результаті спілкування із здобувачами, викладачами, представниками допоміжних структур і під час огляду матеріально-технічної бази, ЕГ переконалась, що у ЗВО сформовано безпечне середовище для проживання, навчання, розвитку і досягнення ПРН. Зокрема в навчальних корпусах є місця для відпочинку студентів, позанавчальних активностей, їдальня. Усі приміщення навчальних корпусів обладнані сучасною системою протипожежної безпеки. При огляді приміщень гуртожитку не було виявлено факторів, які б загрожували безпеці здобувачів. Окрім фізичної безпеки ЗВО приділяю увагу психологічному комфорту студентів. Зокрема діє психолого-педагогічна лабораторія (<https://www.mnau.edu.ua/vyh-rob/ps-sluzh>), керівниця якої проводить діагностику студентів і надає викладачам профіль групи, в якому присутні рекомендації щодо взаємодії із здобувачами. Також здобувачі мають можливість безкоштовних консультацій із психологом з інших питань. Окрім ресурсів для навчання, студенти мають можливість розвиватись у інших, цікавих для них напрямках - у МНАУ функціонують різноманітні гуртки та народні колективи. Здобувачі підтвердили, що їх думку щодо потреби оновлення матеріально-технічної бази запитують під час щорічних опитувань і кураторських годин. Також здобувачі можуть представити свої ідеї щодо вдосконалення ЗВО на конкурсі «Бізнес-ідея для МНАУ». Як зазначили представники органів студентського самоврядування - подавши свою ідею на конкурс, можна отримати фінансування від університету. До прикладу, уже було профінансовано та частково реалізовано ініціативу студентки факультету менеджменту «Простір для відпочинку».

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

ЕГ на зустрічі зі здобувачами з'ясувала, що вони задоволені освітньою, організаційною, консультативною та соціальною підтримкою з боку ЗВО. Усі новини та інформацію про навчання вони отримують із сайту ЗВО, фейсбуку (<https://www.facebook.com/1mdau>) та інстаграму університету, кураторських годин, платформи Moodle та безпосередньо на заняттях від викладачів. Для швидкої комунікації викладачі додатково створюють чати із студентами в Telegram і Viber. Здобувачі не зазначали проблем із інформаційною підтримкою з боку викладачів, адміністрації чи допоміжних структур. Здобувачі також проінформовані про можливості академічної мобільності, отримання соціальної допомоги і консультативної підтримки. Зокрема представники первинної профспілкової організації студентів контактують із студентами, які потребують матеріальної допомоги. Здобувачі на зустрічі із ЕГ не зазначали проблем із браком інформаційної підтримки.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

МНАУ має нормативну базу для організації навчання осіб із інвалідністю та особливими освітніми потребами (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/279.pdf>), у відповідності до якого [на підставі письмового звернення здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами або одного з батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності), іншої документації, що підтверджує наявність в особі особливих освітніх потреб, утворює інклюзивну групу]. Процес навчання в інклюзивній групі корегується у відповідності до її потреб. Під час огляду МТБ ЕГ переконала, що ЗВО має необхідні матеріально-технічні ресурси для перебування студентів у навчальних корпусах і гуртожитках. Також студенти мають можливість працювати по індивідуальному плану дистанційно, використовуючи платформу дистанційного навчання Moodle, куди більшість викладачів підвантажили робочі програми, силабуси і матеріали до кожної пари. Проте ЕГ виявила, що не всі курси наповнені необхідними матеріалами, зокрема не до всіх курсів були прикріплені робочі програми або силабуси. ЕГ рекомендує переглянути наповненість курсів і переконались, що всі матеріали вчасно завантажуються і оновлюються.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

ЕГ ознайомилась із нормативною базою ЗВО щодо вирішення конфліктних ситуацій (Статутом МНАУ, Правилами внутрішнього розпорядку МНАУ, Кодексом корпоративної культури МНАУ, Положенням про уповноважену особу з питань запобігання та виявлення корупції у МНАУ, Положенням про вирішення конфліктних ситуацій у МНАУ, Колективним договором між адміністрацією та трудовим колективом МНАУ) та іншими документами і інформацією, доступними на сайті МНАУ) (<https://www.mnau.edu.ua/dostup/package-of-documents/>). Після ознайомлення із нормативною документацією ЕГ може констатувати наявність в МНАУ необхідної нормативної бази щодо врегулювання конфліктних ситуацій. Здобувачі та представники студентського самоврядування не зазначали жодних випадків конфліктних ситуацій на даній ОП. Проте представники студентського самоврядування зазначали, що наявна інфраструктура для запобігання конфліктних ситуацій (яка складається з процедур врегулювання конфліктних ситуацій, можливості вільного звернення до адміністративних підрозділів, керівників кафедр і факультетів, відповідальної особи з питань запобігання та виявлення корупції, «скриньки довіри») є ефективною. Представники студентського самоврядування наводили приклади того, як студенти з інших ОП інформували адміністрацію про випадки корупції, після чого керівництво МНАУ приймало негайні рішення щодо викладача, який порушував Статут МНАУ.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Комфортне і безпечне для студентів освітнє середовище, яке забезпечує не лише фізичну безпеку і комфорт, а й турботу про психологічне благополуччя. Функціонування психолого-педагогічної лабораторії і можливість безкоштовних консультацій із психологом з різних питань.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Рекомендуємо переглянути наповненість курсів на платформі дистанційного навчання Moodle і довантажити усі необхідні для проходження курсу матеріали, а також силабуси та робочі програми, яких не вистачає в деяких дисциплінах.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я студентів, сприяє досягненню програмних результатів, а також реалізації студентів у інших сферах. Сучасна матеріально-технічна база, нова система протипожежної безпеки, просвітні заходи, здійснювані ЗВО і робота допоміжних структур задовольняють потреби студентів у безпечному і сприятливому для навчання освітньому середовищі. Зазначені недоліки не є суттєвими. ЕГ вважає, що освітній процес відповідає вимогам критерію 7.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП регулюють: Положення про порядок розроблення, затвердження, моніторингу та перегляду освітніх програм у Миколаївському національному аграрному університеті (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/269.pdf>); Положення про організацію освітнього процесу у МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/258.pdf>), Положення про робочі (проектні) групи та групи забезпечення освітніх програм у Миколаївському НАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/277.pdf>). Процедура перегляду ОП проводиться наступним чином: на основі даних по анкетуванню стейкхолдерів робоча група із представниками студентського самоврядування розглядає пропозиції, формує Звіт й надає узагальнені результати групі забезпечення; група забезпечення після їх розгляду надає пропозиції щодо оновлення проекту ОП та її затвердження на засіданні науково-методичної комісії та вченій раді факультету. ЕГ встановлено, що в Положенні про перегляд освітніх програм не передбачено строки виконання робіт щодо моніторингу ОП. Проект оновленої ОП "Менеджмент" оприлюднено на офіційному сайті Університету (як зазначили на online-зустрічі Гарант ОП та представники проектної групи) у січні місяці з метою громадського обговорення. За їх словами протягом місяця проводиться обговорення ОП з роботодавцями, здобувачами (їх думки враховуються і за результатами анкетування), враховується потреба ринку праці. Проект оновленої ОП (зазначила Гарант ОП) буде надано на розгляд науково-методичній раді та вченій раді Університету й затвердиться наказом ректора у лютому-березні. При спілкуванні зі студентським самоврядуванням, здобувачами вищої освіти, гарантом ОП та іншими фокус-групами було підтверджено, що ЗВО дотримується визначеної ним процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП. Однак, процес внесення змін до ОП на засадах досвіду інших ЗВО України та закордонних партнерів наразі відбувається досить повільно, оскільки ОП існує лише 2 роки і акредитується вперше (результати зустрічі з Гарантом ОП). Отже, ОП загалом відповідає даному підкритерію.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Здобувачі вищої освіти в Миколаївському національному аграрному університеті за квотою відповідно до Положення про вчену раду МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/constituent-and-local-documents/198.pdf>) та Положення про студентське самоврядування Миколаївського національного аграрного університету (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/constituent-and-local-documents/138.pdf>) приймають безпосередню участь у періодичному перегляді ОП. Також пропозиції здобувачів збираються та аналізуються при проведенні анкетувань або усних опитувань групою забезпечення та викладачами, вони мають право подавати пропозиції щодо удосконалення ОП, якості викладання навчальних дисциплін (<https://goo.su/a2aX>). З метою удосконалення перегляду ОП у 2021 р. до складу робочої групи долучено здобувача Зозулю О.В. та представника студентського самоврядування факультету менеджменту Белінського І.О. Представники студентського самоврядування включені до вченої ради факультету також беруть участь у процесах обговорення, опрацювання, затвердження, удосконалення ОП під час засідань вченої ради факультету менеджменту. Органи студентського самоврядування мають право: брати участь у обговоренні та вирішенні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, організації дозвілля, оздоровлення, побуту та харчування студентів; брати участь у заходах (процесах) щодо забезпечення якості вищої освіти; самостійно визначати порядок організації своєї діяльності. Зокрема, при останньому оновленні ОП у 2021 р., була реалізована пропозиція здобувачів про перенесення ОК «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» з другого семестру на четвертий з обґрунтуванням про проходження в цьому семестрі виробничої практики з менеджменту; збільшення кількості занять у виробничих умовах, хоча в умовах пандемії цей процес значно ускладнюється. На зустрічі з представниками студентського самоврядування ЕГ підтвердила факт внесення пропозицій студентами факультету та ЗВО щодо вивчення іноземної мови, завдяки участі у заходах різного рівня, зокрема і неформальних. Отже, ОП загалом відповідає даному підкритерію.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Під час зустрічі з роботодавцями ЕГ переконалась у їх залученні як повноправних партнерів до процесу періодичного перегляду ОП «Менеджмент» та інших процедур забезпечення її якості. Кожен учасник зустрічі (Купчишина О.А. – заступник начальника Головного управління ДПС у Миколаївській області; Куценко К.О. – заступник директора з економічних питань ОКП «Миколаївоблтеплоенерго»; Євграфов В.А. – представник ФГ «Удача-Агро»; Дробітько О.М. – голова ФГ «Олена») підтвердив свою активність у процесах удосконалення ОП «Менеджмент». Залучення роботодавців до періодичного перегляду ОП, рецензування та ін. процедур регламентується Положенням про співпрацю із роботодавцями (зовнішніми стейкхолдерами) у МНАУ (<https://bit.ly/3BIgo99>). ЕГ зазначає, що основними формами залучення роботодавців до процесів оновлення та удосконалення ОП «Менеджмент» та забезпечення її якості є: написання роботодавцями рецензій щодо якості підготовки за ОП та надання власних пропозицій щодо її вдосконалення; анонімне опитування роботодавців за допомогою розроблених анкет (анкета для опитування роботодавців здобувачів освітнього ступеня «Молодший бакалавр» наведена у Додатку 1.4 Положення про опитування учасників освітнього процесу та зацікавлених осіб у МНАУ (<https://bit.ly/3IdG3zv>) та на сайті МНАУ (<https://bit.ly/3vbxAJK>), при ознайомленні зі змістом яких ЕГ дійшла висновку, що оцінка від 1 до 5 балів на кожне питання не дає змогу роботодавцям конкретизувати свої побажання та аргументувати відповіді (<https://bit.ly/36oNC8y>); участь гаранта ОП та членів проектної групи в асоціаціях і фахових товариствах з питань менеджменту та управління; участь у спільних тематичних заходах (конференції, семінари, круглі столи, симпозиуми тощо). Під час зустрічі було встановлено наявну фактичну участь роботодавців в освітньому процесі за ОП: проведена головою Шевченківської територіальної громади Пилипенко О.В. відкрита лекція на тему «Стратегія розвитку громади»; виїзна лекція на ФГ «Удача-Агро» (представник Євграфов В.А.) щодо особливостей аграрного бізнесу; відкриті лекції та виїзні засідання з приводу особливостей оподаткування, а також проходження практичних занять у Центрі обслуговування платників податків, керівником якого є Купчишина О.А., та в ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» (за словами заступника директора з економічних питань Куценко К.О.) тощо. Також до здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості ОП залучена академічна спільнота: Зось-Кіор М.В. – професор кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету; Запша Г.М. – завідувач кафедри менеджменту Одеського державного аграрного університету, які також можуть виступати в якості потенційних роботодавців для здобувачів на наступному бакалаврському рівні вищої освіти. Отже, ОП загалом відповідає даному підкритерію.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Збирання та врахування інформації щодо кар'єрного шляху та траєкторій працевлаштування випускників ОП здійснює Центр працевлаштування (<https://graduate.mnau.edu.ua/>), який керується Положенням про центр працевлаштування студентів і випускників МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/constituent-andlocal-documents/o88.pdf>). Випускників за ОП ще не було. Перший випуск планується у червні 2022 року. У процесі спілкування зі здобувачами ОП встановлено, що вони планують продовжити навчання на факультеті за відповідною спеціальністю на наступному рівні вищої освіти (бакалаврському). Серед запрошених на зустріч із роботодавцями були присутні випускники минулих років спеціальності 073 "Менеджмент" інших рівнів вищої освіти. Також роботодавці на зустрічі з ЕГ зазначили, що випускники, які мають освітній ступінь «Молодший бакалавр», можуть влаштовуватись на роботу на посади діловода до Центру обслуговування платників податків, в ОКП «Миколаївоблтеплоенерго», в об'єднані територіальні громади тощо.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Під час акредитаційної експертизи ЕГ підтвердила, що у МНАУ сформовано та запроваджено налагоджену систему реагування на виявлені недоліки функціонування ОП «Менеджмент» та провадження освітньої діяльності в цілому. Встановлено, що ЗВО має відповідне нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності. Ці процеси регламентовані Положенням про раду з якості (<https://bit.ly/3OnPIac>), Стандартом організації системи якості «Настанова з якості» (<https://bit.ly/3uROgoO>), Положенням про систему забезпечення якості освітньої діяльності у МНАУ (<https://bit.ly/3uROqwf>), а також Положенням про організацію освітнього процесу у МНАУ (<https://bit.ly/3GSVmh>). В ЗВО створено Групу сприяння академічній доброчесності. Відповідно до нормативних документів МНАУ система забезпечення якості ЗВО має на меті: визначення принципів та процедур ЗВО; здійснення моніторингу та періодичного перегляду ОП; щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників ЗВО та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті МНАУ, соціальних мережах тощо; забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за ОП; забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; забезпечення публічності інформації про результати освітнього процесу за ОП; забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками МНАУ та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення

академічного плагіату (Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://bit.ly/3uT57aW>). Реалізація політики забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти в МНАУ здійснюється на кількох рівнях: 1. Університетський рівень: системи управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015, ДСТУ EN ISO 9001:2018 (EN ISO 9001:2015, ISO 9001:2015, IDT) (<https://bit.ly/3jYriXu>), Настанова з якості (<http://surl.li/aqaez>) тощо. Як зазначив уповноважений представник керівництва з якості Соколік В.Д., обов'язки та повноваження керівників регламентуються положеннями, що розміщені на сайті МНАУ у вільному доступі (<https://bit.ly/3nNGnMt>). 2. Факультетський рівень та рівень кафедри чи окремої ОП: запроваджено Уніфікований звіт кафедр та НПП (підтверджено на зустрічі з НПП та адміністративним персоналом і зразок додано на запит ЕГ). 3. Зовнішній контроль якості всіма зацікавленими сторонами освітнього процесу (стейкхолдерами): відповідні рецензії та пропозиції щодо удосконалення ОП, які наявні у справі. За період реалізації ОП «Менеджмент» (2 роки) суттєвих недоліків виявлено не було.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ОП підготовки здобувачів «Менеджмент» початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» акредитується вперше, однак, на думку ЕГ, необхідно було врахувати пропозиції за акредитаціями інших освітніх програм МНАУ, особливо за початковим рівнем (коротким циклом) вищої освіти. Зустріч із проектною групою ОП свідчить, що досвід інших акредитацій не розглядався.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

У відповідності до нормативних документів ЗВО у процесі внутрішнього забезпечення якості ОП беруть участь всі учасники освітнього процесу МНАУ. Особливості формування культури якості в ЗВО регламентовані Положенням про систему забезпечення якості освітньої діяльності (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/educational-process/273.pdf>), Кодексом корпоративної культури МНАУ (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/constituent-and-local-documents/codecs.pdf>), Стандартом організації системи якості «Настанова з якості» (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/quality-management-system/001.pdf>), Положенням про Раду з якості (<https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/quality-management-system/004.pdf>). Діяльність Ради з якості спрямована безпосередньо на удосконалення системи якості освіти. Питання розробки, реалізації, удосконалення ОП, удосконалення навчально-методичного та інформаційного забезпечення, використання традиційних та інноваційних методів для забезпечення якості викладання у межах ОП та конкретного ОК, проведення анкетування, обробки результатів, їх впровадження, оновлення ОП знаходяться у межах відповідальності групи забезпечення ОП та Гаранта ОП. На зустрічі з адміністративним персоналом уповноважений представник керівництва з якості Соколік В.Д. зазначив, що у ЗВО здійснюється перехресний аналіз та затвердження робочих програм навчальних дисциплін, наприклад, факультет менеджменту аналізує робочі програми обліково-фінансового факультету тощо, що дозволяє міждисциплінарно розглядати ці документи і є, на думку ЕГ, позитивною практикою. Під час зустрічей з'ясовано, що адміністрація ЗВО, гарант ОП та академічна спільнота розвивають ОП та готові до її удосконалення.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

У ЗВО сформовано налагоджену систему нормативно-правового забезпечення освітньої діяльності з питань розроблення, моніторингу й оновлення ОП, забезпечення якості освітнього процесу за ОП. До процесу аналізу та вдосконалення ОП «Менеджмент» залучені всі групи стейкхолдерів. МНАУ ясно та прозоро визначено процедури забезпечення вчасного реагування на виявлені недоліки в ОП та освітній діяльності з реалізації освітньої програми. Перехресний аналіз та удосконалення робочих програм навчальних програм різними факультетами МНАУ як елемент забезпечення якості освітнього процесу.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Слабкі сторони: система оцінювання в анкеті для опитування роботодавців не дає змогу респондентам конкретизувати свої побажання та аргументувати відповіді; досвід інших ЗВО України та закордонних партнерів в частині забезпечення якості освіти залишаються поза увагою гарант ОП та проектної групи. Рекомендації: внести зміни до Положення про опитування учасників освітнього процесу та зацікавлених осіб у МНАУ в частині питань відкритого типу; здійснювати постійний моніторинг ОП з менеджменту за освітнім ступенем «Молодший бакалавр» провідних ЗВО країни та ЄС та вносити відповідні зміни до чинної освітньої програми.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

У ЗВО затверджена відповідними нормативними документами процедура розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм. ОП має значний рівень узгодженості із якісними характеристиками Критерію 8 за всіма підкритеріями. Зважаючи на наведені сильні і слабкі сторони ОП у контексті критерію 8 експертна група дійшла висновку, що ОП “Менеджмент” за спеціальністю 073 “Менеджмент” відповідає рівню В за критерієм 8, а зазначені рекомендації можуть бути реалізовані протягом року.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

На момент проведення експертизи на сайті МНАУ були оприлюднені всі необхідні нормативні акти, в яких регламентовані права та обов'язки учасників процесу: На зустрічах із учасниками освітнього процесу (здобувачі, академічний персонал, представники студентського самоврядування, допоміжними структурами), усі підтвердили, що вони ознайомлені з необхідними нормативними документами та процедурами. Зокрема студенти зазначали, що їх ознайомлювали з ними на перших парах з кожної дисципліни і кураторських годинах на першому курсі, а також їм надають інформацію під час вивчення дисциплін, через спільні чати з кураторами, на платформі дистанційного навчання Moodle, через електронну пошту та на сайті університету. Здобувачі також зазначали, що при вступі до ЗВО у них також не виникало жодних проблем із доступом до інформації щодо освітнього процесу.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Наразі на сайті МНАУ (https://www.mnau.edu.ua/faculty-men/opc_073_men/opp-men-pr/) опубліковано проект ОП на 2022 рік (<https://www.mnau.edu.ua/files/faculty/men/opp/pr/project.pdf>). Також додатково завантажені ОП 2020 р. та ОП 2021 р. Усі охочі можуть внести свої пропозиції щодо удосконалення ОП на пошту гаранта. Також гарант додатково контактує із роботодавцями та іншими стейкхолдерами для отримання зворотнього зв'язку і рекомендацій для вдосконалення програми. Розгляд проекту програми запланований на березень, як зазначила гарант на додатковій зустрічі із ЕГ. На основі опублікованих даних на сайті та інформації, отриманої під час зустрічей з фокус-групами, ЕГ зробила висновок, що ЗВО вчасно публікує проекти ОП з метою отримання зауважень від зовнішніх сторін і виконує вимоги підкритерію.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На момент проведення експертизи ЕГ знайшла на сайті МНАУ усю необхідну інформацію про ОП. Абітурієнти у разі необхідності і додаткових запитань можуть заповнити форму отримати додаткову консультацію про програму від гаранта ОП. Усі стейкхолдери мають постійний доступ до силабусів, ОП, навчальних планів, опитувань про якість навчання. Проте, як з'ясувала ЕГ, окрім запланованих активностей кафедра менеджменту проводить виїзні екскурсії, запрошує зовнішніх лекторів та організовує тренінги. ЕГ рекомендує більш активно анонсувати заплановані події для більш комплексного висвітлення та залучення усіх можливих активностей на ОП для зовнішніх сторін.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Інформацію про ОП на сайті ЗВО подано в структурованій формі і зібрано за тематичними розділами в зручний для ознайомлення спосіб. Стейкхолдери мають можливість ознайомитись із основними документами ОП і внести зміни або надати зворотній зв'язок.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Окрім основної нормативної бази по ОП, яка опублікована на сторінці факультету менеджменту, в розділі для молодших бакалаврів, на сайті МНАУ неактивно висвітлюють додаткові активності, що проводять для студентів ОП. ЕГ рекомендує більш активно і систематично анонсувати усі події, що організують для студентів даної ОП, для привернення уваги та поінформованості стейкхолдерів.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

МНАУ виконує вимоги критерію 9 щодо забезпечення прозорості та публічності ОП «Менеджмент» на базовому рівні. ЕГ переконатась, що усі стейкхолдери мають постійний доступ до нормативної документації ОП, а також можуть давати зворотній зв'язок щодо її вдосконалення. Проаналізована інформація щодо критерію прозорості і публічності дає підстави ЕГ встановити рівень відповідності В, оскільки вказані недоліки суттєво не впливають на прозорість і публічність програми.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B

Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна добросовісність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Кустріч Лілія Олександрівна

Члени експертної групи

Чернишов Олександр Юрійович

Лисичина Світлана Василівна